

SPROTNO VREDNOTENJE OPERATIVNEGA PROGRAMA ZA IZVAJANJE EVROPSKEGA SKLADA ZA POMORSTVO IN RIBIŠTVO V REPUBLIKI SLOVENIJI ZA OBDOBJE 2014 – 2020

KONČNO POROČILO ZA LETI 2019 IN 2020

LJUBLJANA, 28. 5. 2021

Evropska unija

Evropski sklad za
pomorstvo in ribištvo

Republika Slovenija

Naročnik: Republika Slovenija
Ministrstvo za kmetijstvo,
gozdarstvo in prehrano
Dunajska cesta 22
1000 Ljubljana

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

Odgovorni predstavnik naročnika: Barbara Žinko

Izdelovalec: Zavita, svetovanje, d. o. o.
Tominškova 40
1000 Ljubljana

Vodja projekta: Matevž Premelč, univ. dipl. geog.

Namestnica vodje projekta: Aleksandra Krajnc, univ. dipl. geog.

Ključni in dodatni strokovnjaki:

Matjaž Harmel, univ. dipl. inž. gozd.

Klemen Strmšnik, univ. dipl. geog.

Sabina Cepuš, univ. dipl. ekol.

Eva Harmel, mag. inž. kraj. arh.

Sašo Weldt, univ. dipl. biol.

Jerneja Harmel, MSc okolj. znan, R. Avstrija

Projekt: Sprotno vrednotenje Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada
za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020

Številka pogodbe: 91/2020

Številka projekta: 256

Ključne besede: operativni program | pomorstvo | ribištvo | morski gospodarski ribolov |
akvakultura | vmesno vrednotenje

Datum: 3. 5. 2021

Evropska unija

Evropski sklad za
pomorstvo in ribištvo

Republika Slovenija

SEZNAM KRATIC

ARSKTRP	Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja
CLLD	lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost (Community Led Local Development)
CPVO	celovita presoja vplivov na okolje
DG MARE	Directorate-General for Maritime Affairs and Fisheries
DOPPS	Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije
EK	Evropska komisija
EX-ante	predhodno vrednotenje
EU	Evropska unija
FAME	Fisheries and Aquaculture Monitoring and Evaluation
FARNET	Fisheries Areas Network
GZS	Gospodarska zbornica Slovenije
KGZS	Kmetijsko-gozdarska zbornica Slovenije
KIS	Kmetijski inštitut Slovenije
LASR	lokalna akcijska skupina
MF	Ministrstvo za finance
MGRT	Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo
MIZŠ	Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
MK	Ministrstvo za kulturo
MKGP	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
MOP	Ministrstvo za okolje in prostor
MSP	mikro, mala in srednje velika podjetja
MZZ	Ministrstvo za zunanje zadeve
Mzi	Ministrstvo za infrastrukturo
NIB	Nacionalni inštitut za biologijo
NSNA 2014–2020	Nacionalni strateški načrt za razvoj akvakulture za obdobje 2014–2020
NUV II 2016–2021	Načrt upravljanja voda na vodnem območju Donave za obdobje 2016–2021 in Načrt upravljanja voda na vodnem območju Jadranskega morja za obdobje 2016–2021
OECD DAC	Odbor za razvojno pomoč pri Organizaciji za gospodarsko sodelovanje in razvoj
OP EKP 2014–2020	Operativni program za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020
OP ESPR 2014–2020	Operativni program za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020
OPN	občinski prostorski načrt
OzS	odbor za spremljanje
OZS	Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije
OU	organ upravljanja
PC	posebni cilj
PNU	prednostna naloga Unije
PO	posredniški organ
PRP	Program razvoja podeželja
RS	Republika Slovenija
SKD	standardna klasifikacija dejavnosti
SOS	Skupnost občin Slovenije
SLR	strategija lokalnega razvoja
SRRS	Javni sklad Republike Slovenije za regionalni razvoj in razvoj podeželja
SURS	Statistični urad RS
SVRK	Služba vlade RS za razvoj in evropsko kohezijsko politiko
TC	tematski cilj
ZPS	Zveza potrošnikov Slovenije
ZRSVN	Zavod RS za varstvo narave

POVZETEK

Predmet poročila je izvedba sprotne vrednotenja Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014-2020 (v nadaljevanju OP ESPR 20142020).

OP ESPR 2014-2020 s svojo strategijo spodbuja izvajanje reformirane skupne ribiške politike in celostne pomorske politike. S tem je usmerjen k podpori razvoja morskega gospodarskega ribolova, akvakulture in predelave ribiških proizvodov v Republiki Sloveniji v smeri konkurenčnega in trajnostnega razvoja. Izvajanje programa je v obdobju do 2019 pri določenih prednostnih nalogah Unije zaostajalo za predvideno intenziteto. Posledično je bil program podvržen tudi zmanjšanju sredstev ESPR.

V letu 2019 je prišlo do številnih sprememb, ki so vodile v izboljšanje uspešnosti izvajanja programa. Poleg izboljšane komunikacije med programskimi partnerji ter upravičenci in prilagoditvijo meril, je prišlo tudi do spremembe samega operativnega programa. V novi različici je ta bolj ozko usmerjen in orientiran k doseganju realnih ciljev. Zmanjšalo se je število ukrepov, pričelo izvajanje tistih kjer je interes ter še okrepilo izvajanje tistih, ki so bili uspešni že prej (zlasti CLLD).

V več vidikih je program v obdobju 2019 in 2020 glede na prejšnje obdobje občutno napredoval. Korektivni ukrepi na izvajalski ravni in določene rešitve v luči zmanjševanja administrativnih bremen vodijo v pravo smer, kar dokazujejo tako finančni kot projektni kazalniki. Interes za porabo še razpoložljivih sredstev na programu je identificiran, zato je Organ upravljanja pristopil k razdelitvi sredstev, ki so še na voljo.

V luči aktualnih priprav na prihodnjo finančno perspektivo (2021-2027) je potrebno stremeti k nadaljevanju prizadevanj po zmanjševanju administrativnih bremen tako za upravičence kot izvajalce programa, ter čim bolj skrajšati prehod iz ene v drugo finančno perspektivo.

KAZALO

Seznam kratic.....	iii
Povzetek.....	iv
Kazalo.....	v
1 Predmet, namen in cilji sprotnega vrednotenja.....	1
2 Metodologija.....	2
2.1 Uporabljene metode.....	2
2.2 Časovni potek vrednotenja.....	3
2.3 Omejitve vrednotenja.....	3
3 Izvajanje OP ESPR.....	4
3.1 Uspešnost.....	7
4 Vrednotenje ukrepov.....	13
4.1 PRVA Prednostna naloga Unije.....	13
4.2 DRUGA Prednostna naloga Unije.....	19
4.3 TRETJA Prednostna naloga Unije.....	30
4.4 ČETRТА Prednostna naloga Unije.....	33
4.5 PETA Prednostna naloga Unije.....	40
4.6 ŠESTA Prednostna naloga Unije.....	46
5 Zaključek.....	51
6 Viri in literatura.....	54

Preglednica 1: Časovni potek vrednotenja	3
Preglednica 2: Pregled stanja kazalnikov učinka ter dodeljenih in izplačanih sredstev v okviru OP ESPR 2014–2020 do 31. 12. 2020.....	8
Preglednica 3: Uspešnost programa v luči okvira uspešnosti.....	10
Preglednica 4: Število odobrenih projektov in finančna realizacija ukrepov v okviru 1. PNU do 31.12.2020.....	13
Preglednica 5: Doseganje ciljev OP ESPR 2014-2020 v okviru 1. PNU do 31.12.2020.....	14
Preglednica 6: Število odobrenih projektov in finančna realizacija ukrepov v okviru 2. PNU do 31.12.2020.....	20
Preglednica 7: Doseganje ciljev OP ESPR 2014-2020 v okviru 2. PNU do 31.12.2020.....	21
Preglednica 8: Število odobrenih projektov in finančna realizacija ukrepov v okviru 3. PNU do 31.12.2020.....	30
Preglednica 9: Doseganje ciljev OP ESPR 2014-2020 v okviru 3. PNU do 31.12.2020.....	31
Preglednica 10: Število odobrenih projektov in finančna realizacija ukrepov v okviru 4. PNU do 31.12.2020.....	33
Preglednica 11: Doseganje ciljev OP ESPR 2014-2020 v okviru 4. PNU do 31.12.2020.....	33
Preglednica 12: Število odobrenih projektov in finančna realizacija ukrepov v okviru 5. PNU do 31.12.2020.....	40
Preglednica 13: Doseganje ciljev OP ESPR 2014-2020 v okviru 5. PNU do 31.12.2020.....	40
Preglednica 14: Število projektov in finančna realizacija ukrepov v okviru 6. PNU do 31.12.2020.....	46
Preglednica 15: Doseganje ciljev OP ESPR 2014-2020 v okviru 6. PNU do 31.12.2020.....	47
Preglednica 16: Povzetek napredka OP ESPR 2014-2020 v obdobju izvedbe dveh vrednotenj.....	51

1 PREDMET, NAMEN IN CILJI SPROTNEGA VREDNOTENJA

Predmet poročila je izvedba sprotnega vrednotenja Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020 (v nadaljevanju OP ESPR 2014–2020) za leti 2019 in 2020.

Namen sprotnega vrednotenja je izvedba vrednotenja na ravni posebnih ciljev in ukrepov, kjer se obravnava uspešnost in učinkovitost izvajanja OP ESPR 2014–2020 ter pregled izpolnitve priporočil vmesnega vrednotenja, ki je bilo izvedeno v letu 2018. V sprotnem vrednotenju se vrednotita referenčni leti 2019 in 2020 (od 1. 1. 2019 do 31. 12. 2020).

Cilja vrednotenja je ocena uspešnosti in učinkovitosti izvajanja OP ESPR 2014–2020 na ravni posebnih ciljev in ukrepov. Sprotno vrednotenje je osredotočeno na izvajanje operativnega programa v letih 2019 in 2020 (od 1. 1. 2019 do 31. 12. 2020).

Cilj vrednotenja je naročniku podati relevantne, verodostojne in koristne informacije na ravni posebnih ciljev in ukrepov. Na osnovi različnih virov podatkov in njihovi triangulaciji je evalvacijska ekipa ponazorila prikaz stanja izvajanja OP ESPR. Poročilo vrednotenja vsebuje tudi priporočila za ublažitev ali odpravo identificiranih problemov oz. opredeljuje druge rešitve za izboljšanje uspešnosti in učinkovitosti predmetnega OP.

Vmesno vrednotenje se izvaja na podlagi 53. člena Uredbe (EU) št. 1303/2013, ki organom upravljanja in državam članicam nalaga oblikovanje načrta vrednotenja za programsko obdobje. Z rezultati vrednotenja je potrebno seznaniti Odbor za spremljanje in Evropsko komisijo, kar vodi v lažje sprejemanje odločitev o nadaljnjem izvajanju programa, ki temelji na določilih samega OP ESPR 2014–2020 (poglavje 10, Načrt vrednotenja).

2 METODOLOGIJA

Sprotno vrednotenje OP ESPR 2014–2020 izhaja iz evalvacijskih vprašanj. Glede na projektno nalogo vrednotenja se izhaja iz dokumenta CT03.1 zbirka orodij za vrednotenje ESPR (končni dokument, oktober 2017). Pri izdelavi in izvedbi metodološkega pristopa je evalvacijska skupina upoštevala uveljavljene metodološke pristope in smernice za vrednotenje ukrepov evropske kohezijske politike (Results Based Monitoring and Evaluation System in OECD DAC Evaluation Network).

2.1 UPORABLJENE METODE

Nabor metod vrednotenja je bil podrobno opredeljen in predstavljen naročniku v Začetnem poročilu vrednotenja. Izvedbo v nadaljevanju predstavljenih metod oz. pristopov je izvajalec prilagodil objektivnim dejavnikom (časovna omejitev vrednotenja, prilagoditev metod ciljnim skupinam ipd.). Izvedba je bila vnaprej usklajena na sestankih z naročnikom.

- Analiza primarnih virov podatkov (pregled literature)

Primarne vire podatkov predstavlja dokumentacija, posredovana neposredno s strani naročnika (OP ESPR 2014–2020 vključno s spremembami, predhodno vrednotenje, okoljsko poročilo, vmesno vrednotenje, letna poročila, podatki o izvedenih ukrepih, razpisih, prijaviteljih, upravičencih ipd.), kot tudi drugi viri podatkov, ki jih je pridobila evalvacijska skupina.

- Izvedba intervjujev

Na osnovi analize primarnih virov podatkov in identifikacije ključnih ciljnih skupin smo izvedli intervjuje s ključnimi deležniki programa. Intervjuji so bili izvedeni z namenom razjasnitve izvajanja programa v letih 2019 in 2020 ter pridobitve uvida tako v programski kot projektni vidik izvajanja predmetnega OP.

- Delovni sestanki z naročnikom

Za kakovostno vrednotenje je bilo ključno nenehno sodelovanje z naročnikom. V procesu vrednotenja je bilo tako izvedenih več sestankov in posvetov z naročnikom, da so se razjasnila določena vprašanja.

Ugotavljamo, da se ključni udeleženci procesa vrednotenja (predvsem Sektor za lovstvo in ribištvo) zaveda pomena vrednotenja. To potrjuje tudi zgledno pripravljen pregled izpolnitev priporočil vmesnega vrednotenja OP ESPR 2014–2020. Sodelovanju z evalvacijsko skupino so dali posebno prioriteto ter bili zelo odzivni in pripravljeni za sodelovanje. Posledično so rezultati vrednotenja konkretni in utemeljeni.

- Triangulacija

S pomočjo kombiniranja različnih zgoraj navedenih metod je evalvacijska skupina bolje razumela problematiko in pridobila celovit vpogled v predmet vrednotenja. Na podlagi ugotovitev različnih metod smo problematiko osvetlili iz različnih zornih kotov. To nam je omogočilo podati relevantna in aplikativna priporočila ter usmeritve za prihodnje obdobje izvajanja predmetnega OP.

2.2 ČASOVNI POTEK VREDNOTENJA

Proces vrednotenja se je odvijal po časovni dinamiki, ki je predstavljena v preglednici 1. Upoštevani so bili ključni mejniki vrednotenja (zapisani krepko), povzeti po projektni nalogi javnega naročila, pogodbi z naročnikom in začetnem poročilu.

Preglednica 1: Časovni potek vrednotenja

OBD OBJE	DEJAVNOST
22. 12. 2020	Podpis pogodbe
11. 1. 2021	Uvodni sestanek z naročnikom
11. 1.–22. 1. 2021	Uvedba v delo (zbiranje primarnih podatkov – programskih dokumentov, smernic za vrednotenje) in priprava začetnega poročila
22. 1. 2021	Oddaja začetnega poročila naročniku
22.–29. 1. 2021	Usklajevanje začetnega poročila z naročnikom s potrditvijo metodologije in časovnega poteka sprotne vrednotenja
1.–5. 2. 2021	Pregled prejete dokumentacije in priprava na izvedbo fokusnih skupin in intervjujev za pripravo poročila sprotne vrednotenja za leto 2019
1.–11. 3. 2021	Izvedba intervjujev z nosilci ukrepov za pripravo poročila sprotne vrednotenja za leti 2019 in 2020
22. 2.–31. 3. 2021	Priprava poročila sprotne vrednotenja za leto 2019
31. 3. 2021	Oddaja osnutka končnega poročila sprotne vrednotenja, ki vključuje leti 2019 in 2020
1. – 30. 4. 2021	Usklajevanje z naročnikom in priprava končnega poročila sprotne vrednotenja
3. 5. 2021	Oddaja končnega poročila sprotne vrednotenja

Glede na to, da so bili potrebni podatki za izvedbo sprotne vrednotenja za leto 2020 na voljo že v začetku leta 2021, se je evalvacijska skupina po posvetu in soglasju naročnika odločila spremeniti časovni potek vrednotenja tako, da osnutek končnega poročila vsebuje tudi podatke za leto 2020. Temu primerno je bil posodobljen tudi časovni potek vrednotenja.

2.3 OMEJITVE VREDNOTENJA

Sprotno vrednotenje se je izvajalo v času pandemije COVID-19. Posledično je bila evalvacijska skupina primorana prilagoditi metodologijo spoštovanju takrat veljavnih ukrepov in omejitev. Celotna interakcija z naročnikom, vključno z izvedbo intervjujev ter sestankov, je bila tako izvedena preko videokonferenc, spletne pošte ter telefonskih klicev. Ugotavljamo, da prilagoditev načina komuniciranja ni vplivala na časovni potek izvedbe vrednotenja.

Evalvacijska skupina pri določenih ukrepih ugotavlja majhno število odobrenih projektov. Nizka stopnja doseganja kazalnikov učinka predstavlja metodološko omejitev za popolno upoštevanje smernic za izvedbo vrednotenja, kot jih predpisuje Fisheries and Aquaculture Monitoring and Evaluation (v nadaljevanju FAME). Posledično sta bila vrednotenje učinkov programa in prispevek programa v luči doseganja kazalnikov rezultata omejena.

3 IZVAJANJE OP ESPR

Operativni program za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020 je Evropska komisija potrdila z izvedbenim sklepom C(2015) 5168 z dne 22. 7. 2015. V okviru priprave tako operativnega programa kot Nacionalnega strateškega načrta za razvoj akvakulture v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020 je pristojno ministrstvo v mesecu maju 2013 imenovalo dve delovni skupini za pripravo teh dokumentov. V skupino so bili vključeni predstavniki ministrstev in državnih organov, pristojnih za izvajanje ribiške, okoljske in pomorske politike ter pripravo partnerskega sporazuma, številne druge javne agencije, institucije in zavodi, nevladne organizacije, socialni in gospodarski partnerji ter druge zainteresirane institucije.

Na podlagi izvedenih tematskih delavnic o stanju in vidikih prihodnjega razvoja sektorja morskega gospodarskega ribolova, akvakulture in marikulture ter podanih priporočil sodelujočih deležnikov so bili v OP ESPR 2014–2020 vključeni ukrepi, ki izražajo potrebe posameznega ribiškega sektorja, za katere je bil izražen interes po koriščenju nepovratnih sredstev in so bili identificirani kot realno izvedljivi.

V pripravo operativnega programa so bili aktivno vključeni tudi pripravljavci predhodnega vrednotenja in okoljskega poročila.

V letih od sprejetja operativnega programa do izvedbe sprotnega vrednotenja sta bili pripravljene in s strani Evropske komisije potrjene tri spremembe OP ESPR 2014–2020.

Prva sprememba¹ je poleg nekaj redakcijskih popravkov in dopolnitve kazalnikov izhodiščnega stanja (raven zavržkov) predstavlja tudi pomembne korekcije pri kazalnikih rezultata. Kazalniki rezultata so se povezali s posameznimi ukrepi, saj so bile končne smernice podporne enote FAME za določitev teh kazalnikov na voljo šele oktobra 2016, torej po potrditvi prve različice OP. Na to težavo opozarja tudi Študija o izvajanju in vplivu ključnih ukrepov ESPR in skupne ribiške politike (Ballesteros, Chapela, Santiago, Norte-Navarro, Kesicka, Pititto, Abbagnano in Scordella, 2019), ki to težavo identificira na nivoju celotne EU. Skupni sistem spremljanja in vrednotenja na nivoju EK je bil sprva pripravljen pomanjkljivo in brez nujno potrebnih usmeritev. Spremenjene vrednosti kazalnikov rezultata v večji meri upoštevajo zmogljivost in specifične sektorjev, katerim so sredstva namenjena, ter rezultate, ki jih lahko dosežejo.

V okviru prve prednostne naloge Unije se pri prvem posebnem cilju spremlja zgolj kazalnik ravni zavržkov, pri četrtem posebnem cilju pa so se ob spremembi za več kot polovico zmanjšale ciljne vrednosti kazalnikov 1.1, 1.3, 1.7 in 1.8. Ti so vezani na proizvodnjo in delovna mesta v sektorju morskega gospodarskega ribolova. Na novo so se uvedli še trije novi kazalniki. Kazalnik rezultata, h kateremu prispeva izvajanje ukrepa Zdravje in varnost, je že opredeljen (1.9.a – Sprememba števila poškodb in nesreč pri delu). Zaradi podobnih razlogov (upoštevanje velikosti, zmogljivosti in absorpcijske sposobnosti sektorja akvakulture) so se za več kot dve tretjini zmanjšale vrednosti kazalnikov rezultata pri drugem posebnem cilju, za nekaj manj kot polovico pri tretjem posebnem cilju in za več kot 95 %

¹ Prva sprememba OP ESPR 2014–2020 je bila s strani Evropske komisije potrjena z izvedbenim sklepom C(2017) 6542 z dne 10. 10. 2017.

pri petem posebnem cilju druge prednostne naloge Unije. Ker so tri od štirih vključenih lokalnih akcijskih skupin vezane izključno na akvakulturo, so se temu primerno (za približno tretjino) zmanjšale tudi vrednosti vseh treh kazalnikov rezultata v okviru četrte prednostne naloge Unije. V okviru pete prednostne naloge Unije sta se za več kot 60 % znižali vrednosti obeh kazalnikov, vezanih na vrednost in obseg predelave. V okviru šeste prednostne naloge Unije je prišlo do zamenjave kazalnika, in sicer je bil ukinjen kazalnik spremembe pokritosti območij Nature 2000 (kjer je bila ciljna vrednost do leta 2023 sicer opredeljena kot 0) in dodan bolj relevanten – sprememba v pokritosti z izboljšanim statusom upravljanja/ohranjanja.

Druga sprememba programa² se nanaša na razširitev nabora upravičencev in s tem povečanje možnosti črpanja v okviru ukrepov akvakulture tudi za večja podjetja. Od te spremembe dalje so tako do ukrepov ESPR upravičena vsa podjetja (ne glede na velikost), ki so registrirana za gospodarsko dejavnost gojenja vodnih organizmov in jih je odobrila Uprava RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin.

Tretja sprememba³ je posledica prenehanja prevzetih obveznosti za leto 2016 v letu 2019, v skladu s pravilom N+3. Na ravni celotnega proračuna operativnega programa, so se sredstva znižala za 3.372.118,00 EUR (skupaj ESPR, nacionalna sredstva ter rezerva za uspešnost). Na podlagi dotedanjšega izvajanja ukrepov na PNU 2 ter izvedene poizvedbe med potencialnimi upravičenci v okviru PNU 2 je bil iz te prednostne naloge izveden prenos sredstev v višini 2.400.000,00 EUR na PNU 5.

V okviru PNU 1 je bil dodan ukrep Začasno prenehanje ribolovnih dejavnosti v skladu s 33. členom Uredbe 508/2014 EU. Načrtovano je, da se bo ukrep uporabljal tako zaradi pojava epidemije COVID-19, kot zaradi upravljavskih oz. ohranitvenih ukrepov ribištva v skladu z Načrtom upravljanja z morskim gospodarskim ribištvom v teritorialnih vodah Republike Slovenija.

V tretjih spremembah so bili iz OP ESPR 2014-2020 izvzeti tudi določeni ukrepi, ki se do tedaj niso izvajali in je bil za njih tudi v ugotovitvah Vmesnega vrednotenja opredeljeno, da se izvzamejo iz nadaljnjega izvajanja. Ti ukrepi so navedeni v nadaljnjih poglavjih.

Vmesno vrednotenje OP ESPR 2014-2020⁴ je glede na obseg in velikosti sprememb kazalnikov ugotovilo, da je bila njihova opredelitev v okviru priprave OP ESPR 2014-2020 izjemno zahteven proces, zlasti zaradi pomanjkanja pravočasno dostopne metodologije s strani EK. Zato je podalo priporočilo, da mora EK pravočasno opredeliti in zagotoviti metodologije za izračun vrednosti kazalnikov na osnovi katerih lahko nato države članice ocenijo realne zmogljivosti ribiškega sektorja. OU je seznanil Evropsko komisijo z ugotovitvami in priporočili ter poudaril prizadevanja, da podporna enota Evropske komisije FAME čim prej pripravi metodologijo izračuna kazalnikov za programsko obdobje 2021-2027, v okviru katere dejavno sodelujejo vse države članice. Ker v času priprave sprotnega vrednotenja OP ESPR 2021-2027 še ni potrjen ne moremo oceniti stopnje upoštevanja/realizacije podanega priporočila.

² Druga sprememba OP ESPR 2014–2020 je bila s strani Evropske komisije v okviru poenostavljenega postopka potrjena s pismom Ares(2018)3203122 z dne 15. 6. 2018.

³ Tretja sprememba OP ESPR 2014–2020 je bila s strani Evropske komisije potrjena z izvedbenim sklepom št. C(2020) 6268 final z dne 9.9.2020.

⁴ Vmesno vrednotenje Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014-2020 – končno poročilo, 8.3.2019

V skladu z določili Evropske komisije⁵ ter opredelitvijo organizacijske sheme izvajanja OP ESPR 2014–2020 so v izvajanje predmetnega OP vključeni številni partnerji in deležniki, ki so v veliki meri enaki kot tisti, ki so bili vključeni tudi v pripravo samega programa.

V odbor za spremljanje so poleg predstavnikov izvajalskih struktur programa: organa upravljanja (MKGP), posredniškega organa in organa za potrjevanje (ARSKTRP) ter revizijskega organa (MF) vključeni tudi predstavniki drugih ministrstev (MzI, MIZŠ, MK, MF, MGRT, MOP, MZZ, SVRK), inšpektorat (Inšpektorat za kmetijstvo), javna zavoda (ZRSVN, SURS), inštitut (NIB), predstavnik lokalne skupnosti (SOS), gospodarski in socialni partnerji (KGZS, OZS, GZS, ZPS) ter nevladni organizaciji (DOPPS, Morigenos).

Partnerstvo tako vključuje širok spekter partnerjev in deležnikov. Prevladujejo partnerji iz javnega sektorja (ministrstva, agencije in zavodi), ki so tudi prejemniki sredstev predmetnega programa v obliki javnih naročil.

Partnerji so vključeni tudi v pripravo poročila o napredku, ki ga MKGP pripravlja v sodelovanju s SVRK in se potrjuje na odboru za spremljanje OP EKP 2014–2020, ter v pripravo letnega poročila, ki ga obravnava in potrди OzS.

Vmesno vrednotenje je glede sestave članov odbora za spremljanje ugotovilo, da manjka večja zastopanost predstavnikov ciljnih skupin programa – upravičencev s področja sektorja morskega ribolova (zlasti malega gospodarskega ribolova) in akvakulture. Na osnovi tega je bilo podano priporočilo, da se članstvo OzS razširi tudi z vključevanjem panožnih združenj in društev s področja morskega ribištva in akvakulture. OU je kot odgovor na priporočilo ugotovil, da uradno registriranih panožnih združenj v Republiki Sloveniji ni. Predstavniki KGZS so člani OzS. Za področje CLLD pa je bila kot predstavnica imenovana tudi koordinatorka CLLD za podeželje in ribiška območja v Kabinetu ministra na MKGP.

U 1	Iz sklepa o spremembah Sklepa o ustanovitvi, organizaciji, nalogah in imenovanju članov Odbora za spremljanje Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014-2020 z dne 8.7.2020 je razvidno, da ni prišlo do večje zastopanosti predstavnikov ciljnih skupin programa, in da so ti v trenutni sestavi OzS še vedno zastopani le posredno prek gospodarskih partnerjev (zbornic).
P 1	Pri sklicu in sestavi OzS za OP ESPR 2021-2027 je potrebno zagotoviti nabor predstavnikov ciljnih skupin programa. To je pomembno zlasti zaradi izboljšanja in nenehne krepitve komunikacijskih kanalov v luči zagotavljanja uspešnega in učinkovitega izvajanja OP ESPR 2021-2027.

⁵ Uredba 1303/2013/EU in Uredba 508/2014/EU.

3.1 USPEŠNOST

Izvajalski strukturi OP ESPR 2014-2020 sta Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP), ki nastopa v vlogi Organa upravljanja in Agencija za kmetijske trge in razvoj podeželja (ASKTRP), ki ima vlogo Posredniškega organa Organa upravljanja. Organ za potrjevanje je imenovan s posebnim sklepom generalnega direktorja ARSKTRP in je ločen od ostalih struktur. Vzpostavljena struktura upravljanja in procesi vodenja predstavljajo kontinuiteto iz preteklega programskega obdobja (2007–2013).

Pri izvajanju projektnega cikla od prijave do zaključka projekta lahko v predmetnem programu ločimo tri različne načine izbora in spremljanja odobrenih projektov:

- v obliki javnih naročil – v ukrepih, kjer kot upravičenec nastopa MKGP, ki pripravi projektno nalogo in izpelje javno naročilo. Z izbranim izvajalcem je nato sklenjena pogodba, izvedeni storitvi nato sledi povračilo v višini 100 % upravičenih stroškov. Večinoma, vendar ne v celoti, so to predvsem ukrepi v okviru 3., 5. in 6. PNU;
- v obliki javnih razpisov, ki jih pripravi MKGP, operativno (pregled in izbor vlog, obravnava zahtevkov za povračilo ter nakazilo sredstev) pa izvede ARSKTRP. Na osnovi izbora prejetih vlog se odobrenim projektom izda odločba o dodelitvi sredstev. Po izvedeni naložbi (ali delih naložbe) se glede na predložena dokazila nato izplačajo sredstva. Večinoma, vendar ne v celoti, so to ukrepi v okviru 1., 2. in 5. PNU;
- v obliki podpore izvajanju CLLD, kjer se financira izvajanje strategij LASR. Poleg financiranja samih LASR se na podlagi zahtevkov za povračilo, ki jih pregleda in potrди ARSTRP, financirajo tudi projekti, ki so jih na osnovi lastnih javnih razpisov izbrale LASR. Te projekte dokončno potrди ARSTRP, ki na osnovi zahtevkov tudi nakazuje sredstva. Na tak način se v celoti izvaja 4. PNU.

Glede na način izbora projektov se razlikuje tudi časovni potek. Najhitreje so odobrene operacije v okviru javnih naročil, kjer zaradi tematike (pretežno mehke vsebine) tudi ni prilaganja obsežnejše dokumentacije. Do daljših obravnav vlog operacij pri posredniškem organu prihaja pri 4. PNU (podpora za tekoče stroške in animacijo LASR ter izbor operacij v okviru strategij LASR). Pri ukrepih, ki se izvajajo prek javnega razpisa, je po sprejetju podpornih pravnih aktov treba najprej pripraviti javni razpis, ki je polodprti.. Takšno rešitev pozdravljamo, saj predstavlja korak v smeri približanja razpisov upravičencem. Pri trajanju obravnave vlog se je treba zavedati tudi dejstva, da je v podjetništvu treba idejo uresničiti v kratkem času, saj si le tako lahko konkurenčen.

Preglednica 2 prikazuje napredovanje OP ESPR 2014–2020 proti ciljem na nivoju posameznega ukrepa in PNU, preglednica 3 pa napredek programa v luči doseganja okvira uspešnosti.

Preglednica 2: Pregled stanja kazalnikov učinka ter dodeljenih in izplačanih sredstev v okviru OP ESPR 2014–2020 do 31. 12. 2020

PNU	PC	ČLEN*	VIŠINA SREDSTEV V OP (ESPR + RS) (EUR)	CILJNA VREDNOST KAZALNIKA UČINKA	ŠT. ODOBRENIH PROJEKTOV	DODELJENA SREDSTVA (EUR)	DELEŽ** (%)	IZPLAČANA JAVNA SREDSTVA (EUR)	DELEŽ*** (%)
1	1	37	40.000,00	1,00	0,00	0,00	0	0,00	0
	2	40.1.b–g	733.332,00	10,00	3,00	281.933,37	38,45	144.187,97	19,66
	4	32	160.000,00	12,00	0,00	0,00	0	0,00	0
		33	140.000,00	27,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		42	200.001,00	10,00	0,00	0,00	0	0,00	0
		43.1 + 3	2.293.334,00	1,00	1,00	2.400.000,00	104,65	0,00	0,00
2	1	47	200.000,00	3,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	2	48.1.a–d, f–h	1.876.017,00	11,00	3,00	518.410,74	27,63	216.979,25	11,57
	3	48.1.e, i, j	706.667,00	1,00	1,00	144.525,02	20,45	143.813,07	20,35
		51	200.000,00	3,00	3,00	199.997,10	100,00	163.793,30	81,90
		53	/	/	/	/	/	/	/
	4	54	200.000,00	3,00	4,00	88.200,00	44,10	88.200,00	44,10
		55	/	/	/	/	/	/	/
		50	/	/	/	/	/	/	/
3	1	77	2.619.011,00	2,00	2,00	1.301.323,81	49,69	1.301.323,81	49,69
	2	76	2.050.770,00	8,00	10,00	2.050.770,00	100,00	735.035,01	35,84
4	1	62.1.a	29.169,00	4,00	4,00	29.168,06	100,00	29.168,06	100,00
		63	7.538.297,00	4,00	4,00	5.770.168,53	76,54	2.647.208,77	35,12
		64	178.658,00	4,00	3,00	86.431,73	48,38	73.664,44	41,23
5	1	67	/	/	/	/	/	/	/
		68	1.200.000,00	12,00	23,00	248.154,55	20,68	231.206,53	19,27
	2	69	5.440.904,00	15,00	6,00	787.891,53	14,48	601.388,58	11,05
6	1	80.1.a	333.333,00	2,00	2,00	328.680,20	98,60	48.690,20	14,61
		80.1.b	300.000,00	2,00	3,00	215.176,73	71,73	177.956,38	59,32
		80.1.c	189.446,00	1,00	2,00	128.869,82	68,02	38.754,52	20,46
7	/	/	2.646.306,00	/	/	2.646.306,00	100,00	1.489.335,24	56,28
S K U P A J			29.275.245,00	189,00	74,00	17.226.007,19	58,84	8.130.705,13	27,77

*Uredba EU 508/2014, ** delež dodeljenih sredstev (ESPR + RS) do presečnega datuma vrednotenja glede na višino sredstev, opredeljenih v OP ESPR 2014 z dne 4. 8. 2020 (ESPR+RS), *** delež sredstev, (ESPR + RS) izplačanih do presečnega datuma vrednotenja glede na višino sredstev, opredeljenih v OP ESPR 2014 z dne 4. 8. 2020 (ESPR + RS). Vir podatkov: MKGP, marec 2021, na osnovi Infosys – ESPRA.

Preglednica 2 predstavlja izbor operacij, ki so bile vnesene v sistem za spremljanje Infosys – ESPRA. V dodeljena in izplačana sredstva tako niso vključene operacije, ki so bile opuščene (v okviru ukrepa čl. 48 a, čl. 51, čl. 63, čl. 68 in 80.1b).

Iz zgornje preglednice je razvidno, da od 25 v prvotno sprejetem OP opredeljenih ukrepov pri 10 (40 %) ni odobrenih projektov in posledično tudi ni dodeljenih in izplačanih sredstev. Večina teh ukrepov je v okviru 1. in 2. PNU. Petnajst ukrepov (60 %) je takšnih, ki se izvajajo ter imajo odobrene projekte in dodeljena sredstva. Od tega je pri štirinajstih (56 %) prišlo tudi do izplačila sredstev upravičencem.

Primerjava izvajanja ukrepov glede na zadnjo (trenutno veljavno) verzijo OP iz dne 4. 8. 2020 poda malce drugačno sliko. V tabeli 2 so prečrtani štirje ukrepi, ki od zadnje spremembe niso več predmet OP ESPR 2014–2020. Od 21 ukrepov, ki so ostali, pri 10 (48 %) ni odobrenih projektov in posledično tudi ni dodeljenih in izplačanih sredstev. Petnajst ukrepov (71 %) je takšnih, ki se izvajajo ter imajo odobrene projekte in dodeljena sredstva. Od tega je pri štirinajstih (67 %) prišlo tudi do izplačila sredstev upravičencem.

Do presečnega datuma sprotne vrednotenja je bilo tako upravičencem na ravni celotnega OP dodeljenih 58,84 % (oz. 17.226.007,19 EUR), izplačanih pa 27,77 % (oz. 8.130.705,13 EUR) sredstev glede na celotno finančno vrednost OP ESPR 2014–2020 z dne 4. 8. 2020. Če od vsote teh zneskov odštejemo sredstva za tehnično pomoč, ki predstavljajo sredstva za izvajanje in delovanje samega programa (do presečnega datuma vrednotenja predstavljajo 1.489.335,24 EUR izplačanih sredstev), je bilo upravičencem dodeljenih 55 % (oz. 14.579.701,19 EUR), izplačanih pa 25 % (6.641.369,89 EUR) vseh razpoložljivih sredstev za izvajanje ukrepov.

Delež dodeljenih in izplačanih sredstev OP ESPR 2014–2020 v primerjavi z drugimi državami članicami krepko zaostaja za povprečjem. Po zadnjih razpoložljivih podatkih EK v času priprave poročila z dne 31. 12. 2019 (EK, 2021) prikazujejo, da je bilo na ta dan na ravni EU dodeljenih 58 % sredstev, izplačanih pa 31 %. Na ta dan je Slovenija izkazovala 41 % dodeljenih in 18 % izplačanih sredstev. Pri deležu dodeljenih sredstev prednjačijo Malta (91 %), Avstrija (87 %) in Finska (84 %). Največji delež izplačanih sredstev do konca leta 2019 izkazujeta Irska (66 %) in Združeno Kraljestvo (49 %).

Preglednica 3: Uspešnost programa v luči okvira uspešnosti

PNU	KAZALNIK	CILJ 2023*	STANJE NA DAN 31. 12. 2020	REALIZACIJA (%)
1	Finančni (EUR)	3.566.667,00	144.187,97	4
	1.3 Št. projektov dodane vrednosti, kakovosti, uporabe neželenega ulova in ribiških pristanišč, mest iztovarjanja, prodajalnih dvoran in zavetij	1	1	100
2	Finančni (EUR)	3.182.684,00	612.785,62	19
	2.2 Št. projektov produktivnih naložb v akvakulturo	11	4	36
3	Finančni (EUR)	4.669.781,00	2.036.358,82	44
	3.1 Št. projektov izvajanja sistema Unije za nadzor, inšpekcijske preglede in izvrševanje	8	10	125
	3.2 Št. projektov podpore za zbiranje, upravljanje in uporabo podatkov	2	2	100
4	Finančni (EUR)	7.746.124,00	2.750.041,27	36
	4.1 Št. izbranih strategij lokalnega razvoja	4	4	100
5	Finančni (EUR)	6.640.904,00	601.388,58	9
	5.3 Št. projektov predelave	15	6	40
6	Finančni (EUR)	822.779,00	265.401,10	32
	6.2 Št. projektov varovanja in izboljšanja znanja o morskem okolju	1	2	200

*OP ESPR 2014-2020 z dne 4. 8. 2020

Vir podatkov: MKGP, marec 2021, na osnovi Infosys – ESPRA.

Intenziteta izvajanja se je v zadnjih dveh letih občutno okrepila. V letu 2019 je bil od 13 kazalnikov mejnik uspešnosti za leto 2018 dosežen zgolj pri šestih, kar je manj kot polovica. Glede na trenutne podatke iz leta 2021, torej dve leti pred načrtovano dosego cilja, je od 13 kazalnikov cilj dosežen (ali presežen) pri petih kazalnikih.

V okviru 1. PNU je dosežena projektna ciljna vrednost, med tem ko je realizacija finančne ciljne vrednosti na 4 %. Pri 2. PNU so v izvajanju štirje projekti, kar pomeni 36 % doseganje ciljne vrednosti, kar vpliva na 19 % realizacijo finančne ciljne vrednosti. Pri 3. PNU sta doseženi obe projektni ciljni vrednosti, eden za četrtno postavljeni cilj celo že presega, med tem ko finančni še ni dosežen (44 %). Pri 4. PNU je v celoti dosežena projektna ciljna vrednost, finančna pa je na 36 %. V okviru 5. PNU je projektna ciljna vrednost dosežena 40 %, finančna pa 9 %. Pri 6. PNU je dosežena, oziroma še za prav toliko presežena projektna ciljna vrednost, med tem ko je finančna realizirana 32 %. Od 6. PNU pri dveh (2. in 5.) še ni dosežen noben cilj za leto 2023, med tem ko je pri ostalih štirih vsaj za en kazalnik že dosežena ciljna vrednost za leto 2023.

Z namenom izboljšanja uspešnosti OP ESPR 2014-2020 in s tem posledično doseganja ciljnih vrednosti je vmesno vrednotenje v letu 2019 na osnovi ugotovitev podalo več priporočil za zmanjšanje administrativnih bremen ter olajšanju oz. skrajšanju trajanja postopkov. V nadaljevanju povzemamo odziv organa upravljanja in/ali posredniškega organa na podana priporočila:

- Ob spremembi nacionalne izvedbene uredbe za ukrepe, ki se izvajajo z javnimi razpisi sta OU in posredniški organ pripravila spremembo, ki omogoča oddajanje vloge v celoti elektronsko, kjer je to mogoče glede na zahtevano dokumentacijo.
- Za uporabo poenostavljenih stroškov se OU ni odločil, saj gre za zelo širok nabor možnih stroškov, poleg tega pa bi sama priprava kataloga glede na število potencialnih vlagateljev predstavljala nesorazmerno visok strošek, ki pa še vedno ne bi zajemal vseh možnih stroškov glede na raznovrstnost naložb. Delna uporaba poenostavljenih stroškov je na voljo v okviru akvakulture ter CLLD.
- Glede na izrečen priporočilo proračunskega inšpektorja je potrebno predložiti tri primerljive ponudbe ob predložitvi vloge in glede na zakonodajo OU in posredniški organ ne moreta postopati drugače.
- OU in posredniški organ vlagata vse napore v to, da se potencialne vlagatelje obvesti o določenih javnega razpisa v okviru delavnic in osebnega stika ob izboljšani dostopnosti uslužbencev posredniškega organa – na ARSKTRP sta odprta dva elektronska naslova za pooblastila in pomoč pri obravnavi vlog, veliko vlagateljev ima telefonsko številko strokovnih delavcev, ki obravnavajo vloge. Vzpostavljen je forum preko katerega lahko potencialni vlagatelji postavljajo vprašanja in dobijo odgovore.
- Na pobudo lokalnih akcijskih skupin je bil sprejet sklep, da se odprta vprašanja v zvezi z posameznimi individualnimi projekti lahko rešujejo že pred oddajo vloge na ARSKTRP
- OU je tudi na podlagi ugotovitev vmesnega vrednotenja pripravil spremembo OP ESPR 2014-2020. Zmanjšal se je nabor ukrepov, prerazporedila so se finančna sredstva med prednostnimi nalogami Unije, predvsem prenos iz 2. PNU na 5. PNU, kjer se je po poizvedovanju s strani OU in KGZS pokazal interes za izvajanje ukrepa 'Predelave ribiških proizvodov', spremenile so se vrednosti kazalnikov učinka in rezultata.
- Ob pripravi spremembe nacionalne izvedbene uredbe za ukrepe, ki se izvajajo z javnimi razpisi, sta OU in posredniški organ vključila, kjer je bilo to mogoče v skladu z nacionalno zakonodajo, priporočila vmesnega vrednotenja z namenom zmanjšanja administrativnih bremen.
- Delo javne službe svetovanja v ribištvu je določeno z Uredbo o koncesiji za izvajanje javne službe svetovanja v ribištvu (Uradni list RS, št 81/16). Po poizvedovanju je bilo ugotovljeno, da predstavnik javne službe ne mora biti član OzS zaradi konflikta interesov saj hkrati pripravlja vloge za upravičence. Potencialni vlagatelji imajo zagotovljeno kontaktno osebo na MGKP in na ARSKTRP. V primeru, da se pojavi potreba po še dodatni komunikaciji, se bo izvedel izbor zunanjega izvajalca vendar trenutno komunikacija poteka nemoteno in se je v primerjavi z obdobjem pred letom 2019 bistveno izboljšala.

U 2	OU in posredniški organ sta upoštevala tista priporočila, ki so glede na terminski potek izvajanja OP izvedljiva in pomenijo takojšnjo spremembo in pohirotev posameznih postopkov.
P 2	V luči vzpostavljanja programskih struktur in postopkov v okviru priprave OP ESPR 2021-2027 priporočamo ponoven pregled podanih priporočil tako v vmesnem kot sprotnem vrednotenju ter z njimi seznaniti tudi druge pristojne inštitucije in službe (npr. EK, UNP, idr.). Pri opredelitvi kazalnikov in njihovih ciljnih vrednosti, je potrebno upoštevati realno zmogljivost ciljnih sektorjev.
U 3	Glede prilaganja ponudb ob vlogi je potrebno poiskati rešitev, ki bo tako z vidika priprave vloge kot njene obravnave časovno optimalna in ne bo podvajala posameznih korakov administrativnih postopkov, hkrati pa še vedno zagotavljala transparentnost in primerno porabo javnih sredstev.
P 3	Predlagamo, da v luči poenostavitve postopkov brez ogrožanja transparentnosti in racionalne porabe javnih sredstev, posredniški organ optimizira pregled vlog in zahtevkov za izplačilo.
U 4	Komunikacija predstavlja neprekinjen proces, ki ga je potrebno izvajati enako intenzivno tudi v premeru menjav kadrov na nivoju programskih partnerjev in novih/drugih upravičencev. Učinkovita in pravočasna izmenjava informacij lahko pomembno vpliva na obravnavo vloge, kot tudi časovni potek operacije, kar pa je neposredno povezano tudi z kazalniki doseganja ciljev na nivoju operativnega programa.
P 4	ARSKTRP kot posredniški organ mora stremeti k izboljšanju uporabniške izkušnje pri komuniciranju med strokovnimi delavci na eni, ter vlagatelji in upravičenci na drugi strani. To bo pomembno zlasti v prihodnji finančni perspektivi, kjer bodo pravice porabe sredstev za tehnično pomoč neposredno vezane na uspešnost izvajanja drugih ukrepov. To pomeni da v kolikor ne bo primernega črpanja sredstev, ne bo tudi sredstev z naslova tehnične pomoči kar lahko ogrozi operativno izvajanje OP ESPR 2021-2027.

4 VREDNOTENJE UKREPOV

4.1 PRVA PREDNOSTNA NALOGA UNIJE

Prva prednostna naloga Unije (v nadaljevanju 1. PNU) je namenjena spodbujanju okoljsko trajnostnega, z viri gospodarnega, inovativnega, konkurenčnega in na znanju temelječega ribištva. Ukrepi, ki jih je RS izbrala v okviru te prednostne naloge, prispevajo k trem posebnim ciljem, in sicer:

- PC1: Zmanjšanje vpliva ribištva na morsko okolje, vključno z izogibanjem naključnemu ulovu in njegovim čim večjim zmanjšanjem;
- PC2: Varstvo in ohranjanje vodne biotske raznovrstnosti in ekosistemov;
- PC4: Povečanje konkurenčnosti in sposobnosti preživetja ribiških podjetij, vključno s flotami za mali priobalni ribolov, ter izboljšanje varnostnih in delovnih pogojev.

V okviru 1. PNU je v OP ESPR 2014–2020 vključenih šest ukrepov. Od tega se dva izvajata v obliki javnih naročil, kjer je upravičenec MKGP, štirje pa v obliki javnih razpisov (vsi v okviru PC4).

Preglednica 4: Število odobrenih projektov in finančna realizacija ukrepov v okviru 1. PNU do 31.12.2020

PC	ČLEN*	UKREP	ŠT. PROJEKTOV	DODELJENA SREDSTVA (EUR)	IZPLAČANA SREDSTVA (EUR)	DELEŽ** (%)	STATUS
1	37	Podpora oblikovanju in izvajanju ohranitev ukrepov ter regionalnemu sodelovanju	0	0	0	0	Se ne izvaja
2	40.1.b–9	Varstvo in obnova morske biotske raznovrstnosti ter ekosistemov	3	281.933,37	144.187,97	36	Se izvaja, odobreni projekti
4	32	Zdravje in varnost	0	0	0	0	Se izvaja, ni odobrenih projektov
	33	Začasno prenehanje ribolovnih dejavnosti	0	0	0	0	Se ne izvaja
	42	Dodana vrednost, kakovost proizvodov in uporaba neželenega ulova	0	0	0	0	Se ne izvaja
	43.1 + 3	Ribiška pristanišča, mesta iztovarjanja, prodajne dvorane in zavetja	1	2.400.000,00	0	0	Se izvaja, odobreni projekti

*Uredba EU 508/2014, **delež izplačanih sredstev glede na znesek, opredeljen v OP ESPR 2014–2020 z dne 4. 8. 2020. Vir podatkov: MKGP, marec 2021, na osnovi Infosys – ESPRA.

Iz preglednice 4 je razvidno, da se izmed šestih ukrepov v okviru 1. PNU štirje ukrepi ne izvajajo. Pri preostalih dveh so pri enem odobreni projekti, dodeljena sredstva ter tudi že izplačana, med tem ko je pri enem prišlo do potrditve projekta in dodelitvi sredstev, medtem ko izplačil še ni.

Preglednica 5: Doseganje ciljev OP ESPR 2014-2020 v okviru 1. PNU do 31.12.2020

PNU	KAZALNIK	CILJ 2023*	STANJE NA DAN 18. 3. 2021	REALIZACIJA GLEDE NA CILJ (%)
1	Finančni (EUR)	3.566.667,00	144.187,97	4
	1.3 Št. projektov dodane vrednosti, kakovosti, uporabe neželenega ulova in ribiških pristanišč, mest iztovarjanja, prodajalnih dvoran in zavetij	1	1	100

*OP ESPR 2014-2020 z dne 4. 8. 2020

Vir podatkov: MKGP, marec 2021, na osnovi Infosys – ESPRA.

Preglednica 5 prikazuje stanje ukrepov 1. PNU v luči doseganja ciljev za leto 2023. Glede na stanje izvajanja ukrepov in projektov v izvajanju, je v okviru 1. PNU je dosežena projektna ciljna vrednost, med tem ko je realizacija finančne ciljne vrednosti na 4 %.

Izbrani ukrepi v okviru 1. PNU so usmerjeni v doseganje dveh tematskih ciljev (TC) skupnega strateškega okvira Unije za pametno, trajnostno in vključujočo rast, kot jih opredeljuje 9. člen Uredbe EU, št. 1303/2013.

K uresničevanju TC 3 – povečanje konkurenčnosti MSP ter sektorja ribištva in akvakulture prispevajo štirje ukrepi: čl. 32, čl. 33, čl. 42 in čl. 43.1 + 3 (vsi PC 4). Izmed navedenih ukrepov se izvaja zgolj ukrep čl. 43.1 + 3, kje je v letu 2020 prišlo do odobritve ene operacije katerega upravičenec je občina. Ugotavljamo, da je izvajanje 1. PNU v manjši meri posredno prispevalo h krepitvi slovenskih podjetij v sektorju morskega gospodarskega ribolova, da izboljšajo svojo produktivnost in konkurenčnost, saj se bodo po zaključeni investiciji izboljšali pogoji za delo ribičem morskega gospodarskega ribolova.

Dva ukrepa v okviru te PNU (čl. 37 in čl. 40.1.b–g) prispevata k uresničevanju TC 6 – ohranjanje in varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov. V izvajanju je en ukrep, ki bo prek izvedenih projektov prispeval k ciljem ohranjanja biotske raznovrstnosti in obvladovanju invazivnih tujerodnih vrst.

V nadaljevanju podajamo opis stanja in prihodnjega izvajanja posameznih ukrepov v okviru 1. PNU.

Podpora oblikovanju in izvajanju ohranitve ukrepov ter regionalnega sodelovanja (čl. 37)

Ukrep se izvaja prek javnega naročanja. Omogoča izvedbo delavnic, študij in seminarjev za zagotovitev učinkovitega oblikovanja in izvajanja ohranitvenih ukrepov z namenom obnove staležev rib in ukrepov, potrebnih za izpolnjevanje obveznosti na podlagi okoljske zakonodaje Unije. Pri oblikovanju in izvajanju omilitvenih ukrepov je podprto tudi sodelovanje z drugimi državami članicami.

Ugotovitve vmesnega vrednotenja OP ESPR 2014-2020, marec 2019:

Upravičenec ukrepa (MKGP) je do leta 2019 proučil potrebo po izvajanju ukrepa in ugotovil, da je v slovenskem morskem akvatoriju ulovljenih premalo rib in je zato tudi premalo zavržkov. V obdobju 2019–2023 OU v okviru ukrepa ne načrtuje izvajanja aktivnosti.

Glede na velikost sektorja in vrednosti kazalnikov, minimalno količino zavržkov, finančno korekcijo programa, potrebe po zmanjšanju administrativne obremenjenosti in povečanje stroškovne učinkovitosti programa predlagamo, da se ukrep izvzame iz nadaljnjega izvajanja OP ESPR 2014–2020.

V luči priprave sprememb OP ESPR 2014–2020 v letu 2020, Evropska Komisija ni podala soglasja za izzetje tega ukrepa iz izvajanja, saj ima velik interes za izvajanje ukrepa kot dela skupne ribiške politike in vzpodbujanja regionalnega sodelovanja med državami članicami.

V letu 2019 je bila raziskana možnost izvajanja ukrepa v sodelovanju z Italijansko in Hrvaško stranjo na področju obveznosti iztovora. Glede na količine ulovljenih rib na slovenski strani so bile na ravni EU dosežene de minimis izjeme in ni potrebe po naslavljanju te dejavnosti s tem ukrepom.

V letu 2020 je Republika Hrvaška razglasila izključno ekonomsko cono na morju, pričakuje se, da bo kmalu podobno storila tudi Italija. Izvajanje tega ukrepa bi bilo dobrodošlo v luči intenziviranja komunikacije na regionalnem nivoju med državami severnega Jadrana. Dobrodošli bi bili sestanki in pogovori za opredelitev skupnih ukrepov.

Ukrep se ne izvaja in do zaključka izvajanja OP ESPR 2014–2020 tudi ni predvidenih konkretnih operacij, ki bi se izvajale v okviru tega ukrepa.

Varstvo in obnova morske biotske raznovrstnosti ter ekosistemov (čl. 40.1.b–g)

Ukrep se izvaja prek javnega naročanja. Cilj ukrepa je prispevati k večji zaščiti območij Nature 2000 in varovanih morskih območij.

Ugotovitve vmesnega vrednotenja OP ESPR 2014–2020, marec 2019:

OU je do sedaj izvedel postopek in oddal dve javni naročili za izvedbo dveh nalog, vezanih na monitoring vrst in nadzor in obvladovanje invazivnih tujerodnih vrst, vključno z ozaveščanjem ribičev in drugih deležnikov.

V izvajanju sta dva projekta, dodeljena pa je manj kot tretjina razpoložljivih sredstev v okviru ukrepa. Pri izvajanju ukrepa OU konstruktivno sodeluje z MOP in pristojnimi javnimi agencijami (npr. Agencijo RS za okolje), ki identificirajo potrebe za izboljšanje varstva in obnove morske biotske raznovrstnosti.

V prihodnje OU načrtuje izvedbo novih javnih naročil. Ocenjuje, da kazalnika učinka (št. 10 odobrenih projektov) ne bo dosegel, saj se bodo vsebine po tematikah združevale, medtem ko se pričakuje, da bodo sredstva v celoti porabljena.

V obdobju izvajanja predmetnega OP se je v okviru ukrepa izkazala potreba po koriščenju sredstev za namene točke 1. a 40. člena: pobiranje odpadkov iz morja s strani ribičev, kot je odstranjevanje izgubljenega ribolovnega orodja in morskih odpadkov. Onesnaženje morskega okolja z odpadki kot prevladujočo obremenitev in pritisk opredeljuje tudi Načrt upravljanja z morskim okoljem 2017–2021. Omenjeni načrt tudi opredeljuje ukrepe za izboljšanje stanja kot so na primer ukrepi D10: TU3(1a) – Odstranjevanje ali čiščenje že obstoječih morskih odpadkov, D10: DU1(2a) – Vzpostavitev sistema zbiranja naključno ujetih odpadkov v ribiških mrežah in zbiranje odpadne ribiške opreme (»Fishing for Litter») in

D10: DU3(2a) – Priprava načrta za okoljsko sprejemljivo ravnanje z odpadki iz dejavnosti gojenja školjk in ribogojnic.

Predlagamo, da se v luči priprave sprememb programa v omenjeni ukrep vključi tudi točka 1. a omenjenega člena ter se mu dodeli ustrezna sredstva.

V nadaljnjem izvajanju OP ESPR 2014-2020 se točka 1.a omenjenega člena ni vključila v ta ukrep. Tematiko tega ukrepa in s tem vezane aktivnosti izgubljenega ribolovnega orodja in morskih odpadkov sta naslavljala dva projekta v okviru mehanizma CLLD (4. PNU), saj so bile te vsebine prepoznane na lokalni ravni.

V letu 2019 se je zaključila ena operacija in sicer študija pregleda stanja, ovrednotenja vpliva na okolje ter pregled možnih ukrepov za obvladovanje populacije tujerodne vrste rebrače *Mnemiopsis leidyi* v slovenskem morju. V letu 2020 sta se pričeli izvajati operacija spremljanja vrstne pestrosti tujerodnih vrst v slovenskem morju ter operacija monitoringa morskih habitatnih tipov Natura 2000 v slovenskem morju.

Izvajanje ukrepa poteka v zgledni medsektorski koordinaciji med MKGP kot nosilci ukrepa ter MOP, ki pripravi vsebinski del projektnih nalog za izvedbo javnega naročila glede na potrebe. Občasno po potrebi pri pripravi projektnih nalog sodelujejo tudi predstavniki ZRSVN.

Ocenjuje se, da kazalnika učinka (odobrenih 10 projektov) ne bodo dosegli in bo končno število izvedenih projektov 3 ali 4. Načrtuje se, da bodo sredstva, ki so se zaradi sprememb programa in nedoseganja kazalnikov uspešnosti znižala v veliki meri porabljena.

Izvajanje tega ukrepa zaradi specifičnosti njegove vsebine (razumevanje bioloških procesov, specifične posameznih živalskih vrst) ni mogoče uspešno implementirati brez tesnega sodelovanja pristojnih institucij. Na eni strani je to MKGP oz. sektor za ribištvo v vlogi organa, ki izvaja OP ESPR in pripravlja javna naročila z administrativno-tehničnega vidika, druga stran pa je pristojno ministrstvo za varstvo narave (MOP) in predstavniki pristojnih institucij (npr. ZRSVN, NIB, ipd.), ki glede na strateške in akcijske podlage ki jih morajo uresničevati vedo kakšne storitve potrebujejo. V luči doseganja sinergij tako med institucijami kot v izpolnjevanju zavez do sprejetih strateških dokumentov in akcijskih načrtov je potrebno sodelovanje še okrepiti in zagotoviti kader, ki bo to izvajal.

Zdravje in varnost (čl. 32)

V okviru ukrepa je upravičencem (ribičem ali lastnikom ribiških plovil) omogočeno financiranje opreme, kar vodi v izboljšanje higienskih, zdravstvenih, varstvenih in delovnih pogojev.

Ugotovitve vmesnega vrednotenja OP ESPR 2014-2020, marec 2019:

Glede na to, da ta ukrep ni med finančno obsežnejšimi (na voljo je 133.333,00 EUR sredstev) in da ne prispeva k doseganju mejnika v okviru uspešnosti za leto 2018, OU k njegovemu izvajanju ni pristopil prednostno. Do konca leta 2018 v okviru ukrepa ni bilo objavljenega javnega razpisa, ukrep se ni izvajal.

Omeniti je treba, da ima ukrep poleg dejavnikov, opisanih v tretjem poglavju predmetnega dokumenta, še dodatno omejitve, ki vpliva na absorpcijsko možnost potencialnih upravičencev. Oprema, ki je predmet sofinanciranja v okviru ukrepa, je dodatna oprema, ki je sicer za ribiče dobrodošla, vendar ni zakonsko predpisana. Za slovenske ribiče je glede na način lova značilno 24-urno vračanje. Nahajajo se blizu obale, kar pomeni, da je tudi potreba po takšni opremi minimalna. Premalo atraktivna je tudi stopnja financiranja, ki znaša 50 %⁶.

V letu 2019 OU načrtuje objavo razpisa z namenom dodelitve sredstev. Predlagamo, da se pred objavo razpisa opravi nabor potencialnih projektov oz. preveri interes in absorpcijsko zmogljivosti upravičencev.

V letu 2019 je MGKP izvedel več posvetovanj s potencialnimi upravičenci, pri čemer so sodelovali z Javno službo svetovanja v ribištvo. Zaradi izkazanega interesa so s spremembo OP okrepili višino razpoložljivih sredstev na ukrepu in sicer iz prvotnih 133.333,00 EUR na 260.000,00 EUR.

Na podlagi uredbe, sprejete 19.6.2020 so dne 11.9.2020 objavili javni razpis. Predstavitev za potencialne upravičence je bila izvedena v Izoli dne 18.9.2020. Razpis je odprtega tipa in do 28.2.2021 so prejeli tri vloge. Trenutno sicer še ni odobrenih vlog, vendar se glede na njihovo obravnavo, ter izkazan interes upravičencev za oddajo vlog pričakuje, da bo do konca izvajanja OP izvedenih 10 operacij.

Evalvatorska skupina pozdravlja intenziteto izvajanja tega ukrepa v letu 2019 in 2020, zlasti okrepitev komunikacijskih kanalov s potencialnimi upravičenci in reorganizacijo na nivoju Organa upravljanja. Ocenjujemo, da v kolikor bi na tak način pristopili k izvajanju ukrepa v prvih letih po sprejemu OP ESPR 2014-2020, bi to predstavljal pomemben signal za ciljno skupino upravičencev in morebiti spodbudil izvajanje tudi nekaterih drugih ukrepov.

Začasno prenehanje ribolovnih dejavnosti (čl. 33)

Ta ukrep omogoča, da se lastnikom ribiških plovil največ za obdobje šestih mesecev izplača nadomestilo za izpad dohodka zaradi uvedbe prepovedi ribolova v primeru resne grožnje morskim biološkim virom, nujnih nacionalnih ukrepov ali ohranitvenih ukrepov. Do nadomestila so upravičeni ribiči, ki so vsaj 120 dni v zadnjih dveh koledarskih letih delali na krovu ribiškega plovila, na katerega se nanaša začasno prenehanje dejavnosti.

Ugotovitve vmesnega vrednotenja OP ESPR 2014-2020, marec 2019:

Do konca leta 2018 se ni pojavila potreba po aktivaciji ukrepa in posledično ni bil objavljen še noben javni razpis. Ukrep se ni izvajal.

OU načrtuje, da bo upravičencem sredstva za namene, ki jih opredeljuje ta ukrep, izplačal iz nacionalnih sredstev, saj je število potencialnih upravičencev zelo majhno. Posledično bo MKGP upravičencem

⁶ V okviru ugotovitev vmesnega vrednotenja (marec, 2019) je prišlo do napačne navedbe stopnje financiranja. Le – ta za plovila malega priobalnega ribolova ne znaša 50 % temveč 80 %.

sredstva, če se bo izkazala potreba, izplačal po nacionalnih pravilih, ki so tudi stroškovno učinkovitejša. Posledično se ukrep izvzame iz nadaljnjega izvajanja OP ESPR 2014–2020.

Ukrep se v letih 2019 in 2020 se ukrep ni izvajal, prav tako ni v načrtu da se bodo do konca programskega obdobja izvajale kakršne koli aktivnosti. Posledično v okviru tega projekta ni odobrenih projektov ter črpanja sredstev.

OU ob naslednji spremembi načrtuje izvzetje ukrepa iz nadaljnjega izvajanja, sredstva pa prerazporediti na ukrepe, kjer se izkazujejo možnosti za dodelitev sredstev.

Dodana vrednost, kakovost proizvodov in uporaba nezaželenega ulova (čl. 42)

Ta ukrep omogoča upravičencem (lastnikom ribiških plovil) sofinanciranje naložb, ki zvišujejo vrednost ribiških proizvodov (zlasti za tiste, ki omogočajo predelavo, trženje in neposredno prodajo lastnega ulova), ter naložbe v ribiška plovila, ki izboljšujejo kakovost ribiških proizvodov.

Ugotovitve vmesnega vrednotenja OP ESPR 2014-2020, marec 2019:

Glede na to, da ta ukrep ni med finančno obsežnejšimi (na voljo je 266.667,00 EUR sredstev) ter da ne prispeva k doseganju mejnika v okviru uspešnosti za leto 2018, OU k njegovemu izvajanju ni pristopil prednostno. Do konca leta 2018 v okviru ukrepa ni bil objavljen noben javni razpis, ukrep se ni izvajal.

Predlagamo, da se pred objavo razpisa opravi nabor potencialnih projektov oz. preveri interes in absorpcijsko zmogljivost upravičencev.

Ukrep se v letih 2019 in 2020 se ukrep ni izvajal, prav tako ni v načrtu da se bodo do konca programskega obdobja izvajale kakršne koli aktivnosti. Posledično v okviru tega projekta ni odobrenih projektov ter črpanja sredstev.

OU ob naslednji spremembi načrtuje izvzetje ukrepa iz nadaljnjega izvajanja, sredstva pa prerazporediti na ukrepe, kjer se izkazujejo možnosti za dodelitev sredstev.

Ribiška pristanišča, mesta iztovarjanja, prodajne dvorane in zavetja (čl. 43.1 + 3)

V okviru ukrepa lahko občine pridobijo financiranje v višini 100 % upravičenih stroškov za naložbe v ribiška pristanišča in mesta iztovarjanja.

Ugotovitve vmesnega vrednotenja OP ESPR 2014-2020, marec 2019:

OU je do presečnega datuma vrednotenja v luči doseganja mejnikov okvira uspešnosti objavil že tri javne razpise, na katere je vezal vsa razpoložljiva sredstva OP. Žal se kljub izkazanemu interesu (tako v času priprave OP kot tudi na sestankih z upravičenimi občinami pred objavami posameznih razpisov) na JR ni prijavila nobena občina.

OU ima namen v letu 2019 vnovič objaviti JR. Glede na nedavno izvedene lokalne volitve predlagamo, da se izvede sestanek z obalnimi občinami. Oцени naj se realna sposobnost prijave posameznih projektov in ali imajo projekte pripravljene do te mere, da se lahko prijavijo na razpis (ustrezna umestitev v prostorski

načrt, pridobljena dovoljenja, soglasja ipd.). Če se oceni, da obstajajo realne možnosti prijave projektov, potem se izvede razpis, sicer se v okviru reprograma ukrep izvzame in sredstva prerazporedi.

V prejšnjem programskem obdobju je bila v okviru OP ESPR 2007–2013 financirana izgradnja privezov za ribiče v mestni občini Koper.

V letu 2019 so se izvajali intenzivni pogovori z obalnimi občinami o pripravi in prijavi vlog za črpanje sredstev v okviru tega ukrepa. Interes je izkazala Občina Piran z investicijo v Seči ob kanalu sv. Jerneja vendar do oddaje vloge ni prišlo. V letu 2019 so objavili odprti razpis do prijave sredstev in v letu 2020 se je prijavila Občina Izola in za to operacijo (edino v okviru tega ukrepa) so dodelili sredstva.

V okviru operacije se bo celovito obnovil izolski mandrač, ki bo prispeval k izboljšanim delovnim pogojev za ribiče. Operacija je izjemno infrastrukturno naravnana in poleg izboljšanja razmer za delo ribičev se bo financirala ureditev obale, tlaka in spremljajoče opreme.

Pri izvajanju tako intenzivno infrastrukturnih ukrepov, ki imajo uporabno vrednost tudi za druge ciljne skupine ali širše družbene namene je potrebno nameniti posebno pozornost temu, da so načrtovani in izvedeni na način, da zlasti izboljšujejo delovne pogoje in naslavlajo potrebe primarne ciljne skupine – ribičev.

U 5	Izmed šestih ukrepov v okviru 1. PNU se trije ne izvajajo, pri enem je bil pripravljen javni razpis, vendar ni bilo odobrenih projektov. Pri dveh ukrepih so bili do presečnega datuma vrednotenja potrjeni projekti in dodeljena sredstva. Dosežena je projektna ciljna vrednost, finančna pa je zgolj na 4 %.
P 5	<p>Čl. 37: Ukrep se izvzame iz nadaljnjega izvajanja OP ESPR 2014–2020.</p> <p>Čl. 40.1.b–g: V luči doseganja sinergij tako med institucijami kot v izpolnjevanju zavez do sprejetih strateških dokumentov in akcijskih načrtov je potrebno v prihodnje sodelovanje še okrečiti in zagotoviti kader, ki bo to izvajal.</p> <p>Čl. 32: V prihodnje je potrebno z ustrežno komunikacijo s ciljno skupino pristopiti že na začetku izvajanja OP.</p> <p>Čl. 33: Ukrep se izvzame iz nadaljnjega izvajanja OP ESPR 2014–2020, upravičencem se sredstva za namene ukrepa izplača iz nacionalnih sredstev.</p> <p>Čl. 42: Ukrep se izvzame iz nadaljnjega izvajanja OP ESPR 2014–2020.</p> <p>Čl. 43.1+3: V prihodnjem programskem obdobju se podpre infrastrukturne operacije, iz katerih je razvidna večja korist za ciljno skupino.</p>

4.2 DRUGA PREDNOSTNA NALOGA UNIJE

Druga prednostna naloga Unije (v nadaljevanju 2. PNU) je usmerjena v pospeševanje okoljsko trajnostne, z viri gospodarne, inovativne, konkurenčne in na znanju temelječe akvakulture. Ukrepi v okviru te prednostne naloge OP ESPR 2014–2020 prispevajo k petim posebnim ciljem, in sicer:

- PC1: Podpiranje krepitve tehnološkega razvoja, inovacij in prenosa znanja;

- PC2: Povečanje konkurenčnosti in sposobnosti preživetja ribiških podjetij, vključno z izboljšanjem varnostnih in delovnih pogojev, zlasti MSP;
- PC3: Varstvo in ohranjanje vodne biotske raznovrstnosti ter ukrepov ekosistemov, povezanih z akvakulturo, in spodbujanje akvakulture, gospodarne z viri;
- PC4: Spodbujanje akvakulture z visoko ravno varstva okolja, zdravja in dobrega počutja živali ter javnega zdravja in varnosti;
- PC5: Razvoj strokovnega usposabljanja, novih strokovnih spretnosti in vseživljenjskega učenja.

V drugo prednostno nalogo Unije je bilo ob pričetku izvajanja OP ESPR 2014-2020 vključenih osem ukrepov, kar pomeni, da je ta prednostna naloga po številu ukrepov, dodeljenih sredstvih v OP ter ciljnih vrednostih kazalnikov učinka najboljše. Z izjemo enega ukrepa (čl. 51), ki se izvaja v obliki javnih naročil, se vsi ukrepi izvajajo prek javnih razpisov.

Preglednica 6: Število odobrenih projektov in finančna realizacija ukrepov v okviru 2. PNU do 31.12.2020

PC	ČLEN*	UKREP	ŠT. PROJEKTOV	DODELJENA SREDSTVA (EUR)	IZPLAČANA SREDSTVA (EUR)	DELEŽ** (%)	STATUS
1	47	Inovacije	0	0	0	0	Se izvaja, ni odobrenih projektov
2	48.1.a–d, f–h	Produktivne naložbe v klasično akvakulturo	4	518.410,74	216.979,25	12	Se izvaja, odobreni projekti
3	48.1.e, i, j	Produktivne naložbe v okoljsko akvakulturo	1	144.525,02	143.813,07	20	Se izvaja, odobreni projekti
	51	Povečanje potenciala lokacij za akvakulturo	3	199.997,10	163.793,30	82	Se izvaja, odobreni projekti
	53	Prehod na sistem za okoljsko ravnanje in presojo ter ekološka akvakultura	/	/	/	/	Ni več predmet OP ESPR 2014-2020
4	54	Akvakultura, ki zagotavlja okoljske storitve	4	88.200,00	88.200,00	44	Se izvaja, odobreni projekti
	55	Ukrepi javnega zdravja	/	/	/	/	Ni več predmet OP ESPR 2014-2020
5	50	Spodbujanje človeškega kapitala in povezovanje v mreže	/	/	/	/	Ni več predmet OP ESPR 2014-2020

*Uredba EU 508/2014, **delež izplačanih sredstev glede na znesek, opredeljen v OP ESPR 2014–2020 z dne 4. 8. 2020. Vir podatkov: MKGP, marec 2021, na osnovi Infosys – ESPRA.

Z zadnjo spremembo OP ESPR 2014-2020 z dne 4. 8. 2020 se je prenehalo izvajanje treh ukrepov in sicer čl. 53, čl. 55 in čl. 50. Tako se še vedno izvaja pet ukrepov od katerih so pri štirih projektih odobreni

projekti in dodeljena sredstva, pri enem pa so bili objavljeni javni razpisi vendar še ni prišlo do potrditve projektov.

Preglednica 7: Doseganje ciljev OP ESPR 2014-2020 v okviru 2. PNU do 31.12.2020

PNU	KAZALNIK	CILJ 2023*	STANJE NA DAN 18. 3. 2021	REALIZACIJA GLEDE NA CILJ (%)
2	Finančni (EUR)	3.182.684,00	612.785,62	19
	2.2 Št. projektov produktivnih naložb v akvakulturo	11	4	36

*OP ESPR 2014-2020 z dne 4. 8. 2020

Vir podatkov: MKGP, marec 2021, na osnovi Infosys – ESPRA.

Preglednica 7 prikazuje stanje ukrepov 2. PNU v luči doseganja ciljev za leto 2023. Do presečnega datuma vrednotenja je bilo v okviru 2. PNU izplačanih 612.785,62 EUR, kar pomeni 19 % finančno realizacijo glede na razpoložljiva sredstva v OP ESPR 2014-2020 z dne 4. 8. 2020. Na področju akvakulture so odobreni štirje projekti, tako da je realizacija projektnega kazalnika 36 %.

Izbrani ukrepi v okviru 2. PNU so usmerjeni v doseganje treh tematskih ciljev skupnega strateškega okvira Unije za pametno, trajnostno in vključujočo rast (Uredba EU, št. 1303/2013).

K uresničevanju TC 3 – povečanje konkurenčnosti MSP ter sektorja ribištva in akvakulture ob zadnji spremembi OP prispevata dva ukrepa: čl. 47 in čl. 48.1.a–d, f–h. Ker se v okviru člena 48.1.a–d, f–h izvajajo ukrepi lahko potrdimo, da izvajanje 2. PNU prispeva h krepitvi sposobnosti slovenskih podjetij v sektorju akvakulture, da izboljšajo svojo produktivnost in konkurenčnost. Ker se v okviru ukrepa Inovacije ne izvaja noben projekt, 2. PNU ni prispevala k povezovanju podjetij z znanstvenoraziskovalnim področjem, kar bi omogočilo razvoj inovacij in novih tehnologij v sektorju. Z izvajanjem ukrepa produktivnih naložb v klasično akvakulturo (čl. 48.1.a-d, f-h), 2 PNU prispeva k povečanju proizvodnje, dodane vrednosti proizvodnje ter ohranjanju in ustvarjanju delovnih mest.

Trije ukrepi (čl. 48.1.e, i, j, 51 in 54) prispevajo k uresničevanju TC 6 – ohranjanje in varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov. V izvajanju je osem projektov, ki bodo prispevali k omejitvi dejavnosti, ki poslabšujejo stanje okolja, vključno z območji Natura 2000. Uresničuje se tudi ukrep za opredelitev natančnih mest predvidenih odvzemov vode, upoštevajoč okoljske omejitve in podnebne spremembe.

V aktualni verziji OP ESPR 2014-2020 z dne 4. 8. 2020 se ne izvaja več ukrep (čl. 50), ki prispeva k uresničevanju TC 8 – spodbujanje trajnostnega in kakovostnega zaposlovanja in mobilnosti delovne sile. Aktivnosti v okviru TC 8 se izvajajo tudi v okviru mehanizma CLLD (4. PNU).

V nadaljevanju podajamo opis stanja in prihodnjega izvajanja posameznih ukrepov v okviru 2. PNU.

Inovacije (čl. 47)

Ukrep je namenjen spodbujanju inovacij v akvakulturi, katerih cilj je razvijanje tehničnega, znanstvenega ali organizacijskega znanja v akvakulturi, razvijanje ali uvajanje novih vrst akvakulture in proučevanje tehnične ali ekonomske izvedljivosti inovativnih proizvodov ali postopkov. Ukrep se izvaja v obliki javnih razpisov, upravičenci pa so gospodarske družbe in samostojni podjetniki (MSP), ki imajo registrirano

dejavnost gojenja vodnih organizmov. Projekti v okviru ukrepa se morajo izvajati v sodelovanju z raziskovalno organizacijo.

Ugotovitve vmesnega vrednotenja OP ESPR 2014-2020, marec 2019:

V letu 2018 sta bila objavljena dva javna razpisa (prvi marca, drugi julija), na vsakem so bila razpisana vsa razpoložljiva sredstva za ta ukrep. Na razpis ni prispela nobena prijavna vloga.

Iz razpisne dokumentacije je razvidno, da mora projekt izkazovati tehnološki (npr. manjšo porabo vode, vzrejo novih vrst idr.), okoljski (npr. zmanjševanje vpliva odpadnih voda, boljša izraba energije idr.) in ekonomski vidik (povečanje prihodka podjetja), kar predstavlja tudi merila za izbor operacij. Glede na merila za izbor operacij je možno doseči 80 točk, prag za sofinanciranje pa je pri prvih dveh razpisih predstavljal 20 točk. OzS je na peti seji ta prag znižal na 15 točk.

Kot upravičeni stroški so navedeni zgolj stroški dela za razvoj inovacije, ne pa tudi stroški nakupa surovine ali opreme, s katero se lahko ta inovacija udejanja v praksi. Prijavitelj projekta (podjetje) mora pred uveljavitvijo zahtevka za povračilo poravnati tudi stroške dela raziskovalne institucije, ki nastopa kot partner pri projektu.

Objektiven razlog za pomanjkanje interesa med prijavitelji poleg razpisnih zahtev predstavlja tudi pomanjkanje raziskovalnih organizacij na področju akvakulture in pomanjkanje ekonomsko močnejših gospodarskih subjektov v sektorju akvakulture, ki bi si lahko privoščili predfinanciranje takšnega projekta in se zavezali k doseganju podanih meril.

Glede na korigirana merila in to, da smo v procesu vrednotenja zaznali interes pri enem potencialnem upravičencu, predlagamo, da se vnovič preveri interes pri upravičencu in nato objavi javni razpis v skladu s korigiranimi merili. Če do konca meseca marca ni prijavitelja, se ukrep izvzame iz OP ESPR 2014-2020.

V letu 2019 so objavili en razpis (22. 2. 2019) odprtega tipa do porabe sredstev na katerega so vezali 400.000,00 EUR. Na omenjeni razpis ni prispela nobena prijava.

Kot je bilo ugotovljeno v vmesnem vrednotenju iz leta 2019 predmetni ukrep zaradi objektivnih dejstev, ki izhajajo iz togosti evropske uredbe in specifik prostora, v katerem se OP ESPR izvaja za potencialne upravičence ostaja nezanimiv. Poleg tega ukrep ni investicijski, kar bi omogočalo upravičencem nakup opreme ampak zgolj stroški dela.

Po objavi javnega razpisa so bile organizirane javne predstavitve razpisa, izvajalci ukrepa so bili tudi na razpolago za pogovor z kandidati, vendar do prijave kljub temu ni prišlo.

Do konca izvajanja OP ESPR se ne pričakuje nadaljnjih aktivnosti na tem ukrepu. Glede na izvedene aktivnosti ter očitno pomanjkanje interesa predlagamo izzjem ukrepa iz izvajanja OP ESPR in prerazporeditev sredstva na ukrepe v okviru 2. PNU kjer se izkazuje interes.

Produktivne naložbe v klasično akvakulturo (čl. 48.1.a-d, f-h)

V okviru ukrepa lahko upravičenci pridobijo podporo za široko paleto naložb, povezanih s produktivnimi naložbami v akvakulturi (npr. diverzifikacijo proizvodnje, posodobitvami objektov, izboljšavami za dobro počutje živali, zaščito objektov pred plenilci, obnovo ribnikov ali lagun in razvojem dopolnilnih dejavnosti). Ukrep se izvaja v obliki javnih razpisov, upravičenci pa so gospodarske družbe in samostojni podjetniki (MSP), ki imajo registrirano dejavnost gojenja vodnih organizmov.

Ugotovitve vmesnega vrednotenja OP ESPR 2014-2020, marec 2019:

Do sedaj so bili v okviru ukrepa objavljeni štiri razpisi. Na prvega (objavljen dne 9. 6. 2017) so prispele štiri prijave, na drugega (objavljen dne 20. 10. 2017) prav tako štiri, na tretjega (objavljen dne 16. 2. 2018) ena prijava in na četrtega (objavljen dne 4. 5. 2018), ki je odprt do porabe sredstev, do presečnega datuma vrednotenja ni prispela nobena prijava. Pri tem je pomembno dejstvo, da je teh devet prijavnih vlog oddalo zgolj pet različnih prijaviteljev. Kljub prispelim prijavam noben projekt ni bil odobren. Vse vloge so bile (s strani vlagateljev) umaknjene zaradi neizpolnjevanja administrativnih zahtev (niso bile predložene vse zahtevane priloge), kar pomeni, da nobena vloga ni bila obravnavana na vsebinski ravni.

Po mnenju vlagateljev največjo oviro pri prijavi projekta predstavlja pridobitev in predložitev zahtevane dokumentacije (največkrat so to soglasja, ki jih je v času objave razpisa težko pridobiti), zato je dobrodošla novost pri zadnjih razpisih, da ni roka za oddajo vlog, ampak so odprti do porabe sredstev. Pri tem je treba poudariti, da se javna sredstva lahko dodeljujejo le legalnim objektom, za kar pa so potrebna vsa ustrezna dovoljenja in soglasja v skladu z zakonodajo.

Vlagatelji poudarjajo tudi razliko v obsegu potrebne dokumentacije glede na prejšnje obdobje, saj je sedaj obsežnejša. Vse novosti so posledica ostrejšje okoljske zakonodaje (npr. Zakon o ohranjanju narave in Zakon o vodah), evropskih uredb (npr. Uredba EU št. 508/2014 in št. 1303/2013) ter zavezanosti programa k doseganju ciljev EU (tako tematskih kot tudi ciljev skupne ribiške politike). Manevrskega prostora OU glede na trenutno veljavno tako nacionalno kot evropsko zakonodajo za zmanjšanje števila dokumentacije tako nima. V prilogi št. 1 podajamo primerjavo dokazil in dokumentov, ki jo morajo prijavitelji na javne razpise predložiti ob prijavi, ki jo je pripravil OU.

Kot oviro upravičenci navajajo tudi obvezo k doseganju zadanih vrednosti kazalnikov rezultata, ki so jih opredelili v poslovnem načrtu. Vsi prijavitelji so za pomoč pri pripravi prijavnih vlog najeli zunanega svetovalca.

Merila za izbor operacij v okviru ukrepa obsegajo 13 kriterijev, ki so skupaj ovrednoteni s 85 točkami. Minimalni prag za odobritev je prvotno znašal 24 točk. Glede na to, da gre za finančno najobsežnejši ukrep OP ESPR 2014–2020, ki se izvaja v obliki javnih razpisov (v OP na voljo 2,4 milijona EUR), in glede na to, da z upravičenimi stroški in cilji v največji meri odgovarja na potrebe sektorja, je OU konec leta 2018 pristopil k obsežnejšim korekcijam meril za izbor operacij. Poleg korekcij meril je sedaj nižji tudi minimalni prag za odobritev in znaša 19 točk. Kot upravičenci pa so dodana tudi velika podjetja.

Upoštevajoč naslednje dejavnike: izkušnje iz pretekle finančne perspektive, kjer se črpanje sredstev poveča v drugem obdobju izvajanja programa, objektivne dejavnike, opisane v podpoglavju 3.2 predmetnega dokumenta, opravljene razgovore s prijavitelji, v katerih je večina napovedala vnovično oddajo vlog, in

izvedene korekcije meril za izbor operacije menimo, da obstaja močan interes za oddajo vlog. Predlagamo, da OU na osnovi korigiranih meril in upoštevajoč priporočila iz podpoglavja 4.2.1 predmetnega dokumenta, objavi prenovljeni javni razpis ter tako okrepi izvajanje ukrepa. Po objavi razpisa predlagamo organizacijo predstavitev posveta/delavnice z namenom predstavitve novih meril potencialnim upravičencem (v primeru uspešnega dogovora s SRRS se lahko ta delavnica združi s posredovanjem informacij o predfinanciranju).

V letu 2019 je bil objavljen en razpis (15. 2. 2019) odprtega tipa do porabe sredstev, na katerega so vezali 3.928.770,00 EUR. Razpis se je zaključil 2. 3. 2021, prispelo pa je 6 vlog. Iz tega sklopa so odobrene tri vloge, preostale tri pa so še v pregledovanju. Izvajanje ukrepa se je v letih 2019 in 2020 okrepilo.

V letih 2019 in 2020 se je v primerjavi z leti 2017 in 2018 pojavilo večje povpraševanje potencialnih upravičencev. Žal se je zaradi počasnega črpanja in posledičnega nedoseganja mejnika uspešnosti izgubil velik del sredstev (približno 3 milijone EUR). Ukrepi v okviru 2. PNU se upravljajo celostno kar je pomembno zlasti v zadnjem obdobju izvajanja OP ESPR. Glede na omejena preostala finančna sredstva in poznavanje absorpcijske sposobnosti sektorja, se načrtuje objavo še enega (šestega) razpisa. Višina razpisanih sredstev je odvisna od dogajanja na drugih ukrepih v okviru 2. PNU, zlasti produktivnih naložbah v zaprte sisteme v akvakulturi. V kolikor pri slednjem ne bo zaznanega interesa, bodo vsa preostala sredstva vezali na prihajajoči 6. javni razpis.

Pozdravljamo fleksibilnost in prilagodljivost izvajanja ukrepa v letu 2021. Glede na preostali čas, ki je na voljo pa opozarjamo, da mora do odločitve o vezavi sredstev in objavi 6. javnega razpisa priti v najkrajšem možnem času. Upoštevajoč da je življenjski cikel projekta ki vključuje pripravo vlog, njihov pregled in odobritev, izvedbo projekta, pripravo zahtevkov za izplačilo ter njihovo dejansko izplačilo dolgotrajen proces in v kolikor se bo z objavo razpisa predolgo čakalo je ogroženo doseganje n+3 kot tudi uspešna izvedba samih odobrenih projektov.

Produktivne naložbe v zaprte sisteme v akvakulturi (čl. 48.1.e, i, j)

V okviru ukrepa so, podobno kot pri prejšnjem ukrepu, upravičencem na voljo sredstva za produktivne naložbe v akvakulturo, vendar s to razliko, da so cilj ukrepa naložbe v zaprte sisteme v akvakulturi. To so zlasti naložbe, ki zmanjšujejo negativne vplive na okolje ter izboljšujejo učinkovito rabo naravnih virov. Tovrstni sistemi vnovičnega kroženja vode bistveno zmanjšajo porabo vode in kemikalij. Ukrep se izvaja v obliki javnih razpisov, upravičenci pa so gospodarske družbe in samostojni podjetniki (MSP), ki imajo registrirano dejavnost gojenja vodnih organizmov.

Ugotovitve vmesnega vrednotenja OP ESPR 2014-2020, marec 2019:

Do sedaj so bili objavljeni štiri javni razpisi. Na prvega (objavljen 7. 7. 2017) je prispela ena vloga, ki pa je bila zaradi administrativne nepopolnosti zavržena. Na drugi razpis (objavljen 20. 10. 2017) ni prispela nobena vloga, na tretjega (16. 2. 2018) pa ena, ki je bila tudi odobrena. Četrti javni razpis (objavljen 27. 7. 2018) je odprt do porabe sredstev in do presečnega datuma ni prispela nobena vloga. Obe vlogi, ki sta prispeli na JR v okviru ukrepa, je oddal isti vlagatelj.

Odobreni projekt bo vsaj podvojil kapaciteto proizvodnje pri upravičencu in ga investitor brez sofinanciranja naložbe ne bi mogel izvesti.

Merila za izbor projektov obsegajo devet kriterijev in skupaj je možnih 70 točk. Pri veljavnih merilih zadnjega objavljenega javnega razpisa je minimalni prag za sofinanciranje znašal 17 točk. Podobno kot pri javnih razpisih na področju klasične akvakulture so bile na peti seji OzS tudi pri javnih razpisih za zaprte sisteme sprejete spremembe meril za sofinanciranje. V spremenjenih merilih je korigiran en kriterij. Ukinjena je ena točka za eno zaposlitev, nižji je minimalni prag za odobritev in znaša 16 točk. Kot upravičenci pa so dodana tudi velika podjetja.

V prenovljenih merilih so tako sicer zmanjšali minimalni prag za sofinanciranje, vendar tudi ukinili eno točko za eno zaposlitev (verjetno zato, da se velika podjetja spodbudi k večjemu zaposlovanju) in s tem morda negativno vplivali na vrednotenje učinka pri majhnih naložbah.

Glede na situacijo, ki jo odraža doseganje mejnikov za leto 2018 v okviru uspešnosti, se OP ESFR 2014–2020 sooča s še večjo nujnostjo črpanja sredstev. Zato je treba pristopiti k večjim naložbam v luči čimprejšnjega doseganja zadanih kazalnikov na ravni operativnega programa. Na podlagi priporočil EK o nujnosti črpanja sredstev je OU sprejel, da se nabor upravičencev razširi tudi na velika podjetja. To je v luči doseganja mejnikov dobrodošlo, vendar bo s tem prispevek OP ESFR 2014-2020 k doseganju specifičnega cilja 2 in tematskega cilja 3 v okviru 2. PNU manjši.

Kot je ugotovljeno v socioekonomski analizi, je obstoječih upravičencev v Sloveniji izredno malo. Trenutno je interes pokazal zgolj en poslovni subjekt, kateremu so bila sredstva že dodeljena. Poraba razpoložljivih sredstev in doseganje kazalnikov učinka sta tako zelo odvisna od spodbujanja novih poslovnih subjektov. Zato je pomembno, da javni razpisi in celoten proces to karseda optimalno omogočajo.

Na osnovi korigiranih meril in upoštevajoč priporočila iz podpoglavja 4.2.1 predmetnega dokumenta, se nato objavi prenovljen javni razpis ter tako okrepi izvajanje ukrepa. Po objavi razpisa predlagamo organizacijo predstavitvenega posveta/delavnice z namenom predstavitve novih meril potencialnim upravičencem (v primeru uspešnega dogovora s SRRS se lahko ta delavnica združi s posredovanjem informacij o predfinanciranju).

V primeru, da se izkaže večji interes za črpanje sredstev v okviru ukrepa, se lahko ukrepu dodelijo tudi sredstva iz ukrepov, ki bodo izvzeti iz nadaljnega izvajanja.

V letu 2019 je bil objavljen en razpis (15. 2. 2019) odprtega tipa do porabe sredstev na katerega so vezali 2.122.142,00 EUR. Razpis se je zaključil 2. 3. 2021, prispeli pa sta 2 vlogi – obe v letu 2020. Obe vlogi sta še v pregledovanju.

Glede na omejena preostala finančna sredstva in poznavanje absorpcijske sposobnosti sektorja, se načrtuje objavo še enega (šestega) razpisa. Višina razpisanih sredstev je odvisna od dogajanja na drugih ukrepih v okviru 2. PNU, zlasti produktivnih naložbah v klasično akvakulturo. Identificirani potencialni vlagatelj je na ARSO podal vlogo o potrebi za izdelavo okoljskega poročila.

Pozdravljamo fleksibilnost in prilagodljivost izvajanja ukrepa v letu 2021. Glede na preostali čas, ki je na voljo pa opozarjamo, da mora do odločitve o vezavi sredstev in objavi 6. javnega razpisa priti v najkrajšem možnem času. Glede na postopke, ki bi morali biti izvedeni pred oddajo vloge in čas, ki je na voljo ocenjujemo, da v preostalem časovnem obdobju ni možno izvesti okoljskega poročila, zanj pridobiti pozitivna mnenja vseh relevantnih nosilcev urejanja prostora, prijaviti projekt, pridobiti odločbo ter ga uspešno izvesti. Zato svetujemo, da se preostala sredstva prenesejo na javni razpis, ki bo izveden v okviru ukrepa produktivnih naložb v klasično akvakulturo, potencialni prijavitelj pa se preusmeri v prihodnji OP ESPR, v vmesnem času pa pridobi vsa potrebna dovoljenja in soglasja za izvedbo projekta.

Povečanje potenciala lokacij za akvakulturo (čl. 51)

Ukrep, ki se izvaja v obliki javnih naročil, je namenjen izvedbi študij in raziskav, ki določijo in kartirajo najprimernejša območja za razvoj akvakulture ob upoštevanju postopkov prostorskega načrtovanja. Hkrati določajo območja, kjer izvajanje dejavnosti akvakulture zaradi drugih varstvenih omejitev ni možno.

Ugotovitve vmesnega vrednotenja OP ESPR 2014-2020, marec 2019:

Dodeljena sredstva v okviru ukrepa predstavljajo kumulativen seštevek vseh odobrenih operacij, ki v konkretnem primeru predstavljajo sredstva, namenjena za dodelitev prek javnih naročil in ne pogodbeno vezanih sredstev z izvajalcem. To vključuje tudi znesek, namenjen za prvo javno naročilo, ki pa ni bilo oddano.

V izvajanju sta dve raziskavi o možnosti povečanja potenciala lokacij za izvajanje akvakulture. Ena se osredotoča na morski akvatorij, druga pa na celinske vode. OU v nadaljevanju izvajanja programa načrtuje izvedbo še enega javnega naročila, ki se bo osredotočalo na podzemne vode.

Glede na že izvedena javna naročila oz. projekte v izvajanju in javno naročilo, ki je v teku, ocenjujemo, da bo ukrep izveden v celoti. To bo prispevalo k določitvi najprimernejših območij za razvoj tako sladkovodne akvakulture kot marikulture. Menimo, da bodo rezultati teh študij oz. kartiranj (ki bi jih sicer potrebovali že v času priprave obstoječega operativnega programa) ustrezna podlaga za ocenitev potenciala in možnosti za razvoj obeh sektorjev. Ključne ugotovitve in izsledki teh študij morajo biti na razpolago pravočasno, da bodo lahko ustrezna podlaga za izbiro nabora področij podpore v naslednjem programskem obdobju.

Po izvedenem kartiranju naj se s pomočjo nacionalnih sredstev pripravijo konkretni projekti za razvoj akvakulture, pristojna ministrstva pa naj med seboj uskladijo pripravo vseh potrebnih dovoljenj in soglasij. S tem naslavljamo enega ključnih problemov, s katerim se sooča OP – majhnost sektorja oz. omejenost možnosti (lokacij) za širjenje proizvodnje. To bi služilo kot priprava za črpanje sredstev v naslednjem programskem obdobju.

V letu 2019 je prišlo do odobritve operacije Možnosti za povečanje potenciala lokacij za akvakulturo na celinskih površinskih vodah Republike Slovenije, v letu 2020 pa operacije Preveritev možnosti za povečanje potenciala za akvakulturo z rabo podzemnih vodah v Republiki Sloveniji. Obe operaciji sta se zaključili v letu 2021. Skupaj z prvo odobreno operacijo v letu 2018 (Povečanje potenciala lokacij za

marikulturo na obali in v slovenskem morju) ukrep tako smiselno zaokrožuje raziskavo o povečanju potenciala lokacij za akvakulturo v Republiki Sloveniji na celini, morju in podzemnih vodah..

Uporabnost izvedenih študij in pridobljenih rezultatov je predvsem v luči podpore pri procesih načrtovanja, političnih odločitvah, privabljanju novih investicij ter popularizaciji dejavnosti. Zlasti v smeri, da se nove investicije usmerjajo na območja, identificirana kot primerna za dejavnost akvakulture.

Menimo, da so študije dobrodošel korak v smeri strateškega načrtovanja rabe prostora in predstavljajo dobro prakso tudi za druge sektorje in investicije. Izvedeni korak, ki bo tako služil za usmerjanje prihodnjih konkretnih investicij pomembno prispeva k zavedanju realnosti zmogljivosti slovenskih voda – tako morskega akvatorija, celinskih vodotokov ter podzemnih voda. Glede na to da voda predstavlja izredno občutljiv naravni vir in da je zaradi tega v prostoru podvržena številnim različnim varstvenim režimom s spremljajočimi pogoji je dobrodošlo zavedanje kje in kakšen potencial se izkazuje v luči dejavnosti akvakulture.

Rezultate vseh študij bi bilo potrebno ciljno diseminirati zainteresirani javnosti ter predstavnikom regionalnega in lokalnega razvoja z namenom zavedanja okoljskih zmožnosti in poznavanja (realnega) lokalnega in regionalnega razvojnega potenciala.

Prehod na sistem za okoljsko ravnanje in presojo ter ekološka akvakultura (čl. 53)

Ta ukrep, ki se izvaja v obliki javnih razpisov, spodbuja razvoj ekološke in energetsko učinkovite akvakulture. Upravičenci so podjetja z registrirano dejavnostjo gojenja vodnih organizmov in nosilci dopolnilne dejavnosti vzreje vodnih organizmov na kmetiji. Poseben pogoj za sodelovanje v tem ukrepu predstavlja vključitev upravičencev v t. i. shemo EMAS (ECO – Management and Audit Scheme – sistem EU za okoljevarstveno vodenje organizacij).

Upravičenec lahko z vključitvijo v ta ukrep prejme nadomestilo zaradi izgube prihodka, nastale zaradi prehoda iz konvencionalne akvakulture v ekološko akvakulturo zaradi manjše letne proizvodnje vodnih organizmov, uporabe dražje hrane in dodatnih ukrepov, zahtevanih pri posamezni ekološki akvakulturi.

Ugotovitve vmesnega vrednotenja OP ESFR 2014-2020, marec 2019:

OU je do sedaj objavil dva javna razpisa (prvi je bil objavljen 20. 10. 2017, drugi 27. 7. 2018). Na nobenega od razpisov ni prispela niti ena prijavnica. Na razgovorih s potencialnimi prijavitelji nismo zaznali interesa za vključitev v ta ukrep. Kot enega izmed možnih razlogov navajamo dejstvo, da se ribogojci soočajo z večjim povpraševanjem po njihovih proizvodih (zlasti na lokalnem trgu), kot imajo zmogljivost letne proizvodnje vodnih organizmov. Večino tako bolj zanimajo naložbe v širjenje proizvodnje, ki pa so pogosto omejene tudi z objektivnimi dejavniki, opisanimi v podpoglavju 3.2 predmetnega dokumenta.

OU je na peti seji OzS sicer sprejel korekcijo meril, ki za eno točko znižujejo minimalni prag za sofinanciranje projektov.

Ključni dejavnik, ki ovira izvajanje tega ukrepa, je njegova opredelitev. Z vključitvijo v ukrep morajo upravičenci poleg obsega ekološke proizvodnje (in s tem dejansko zmanjšane letne proizvodnje v primerjavi s trenutnim stanjem) povečati tudi prihodek. To pomeni, da bi moral biti lokalni trg pripravljen

kupiti manjšo količino rib po višji ceni, kar pa po ocenah pridelovalcev in drugih poznavalcev sektorja ni realno.

Glede na pomanjkanje interesa med upravičenci za vključitev v ukrep in objektivne dejavnike, ki ne izkazujejo realne absorpcijske možnosti na tem področju, predlagamo, da se ukrep izvzame iz nadaljnega izvajanja OP ESPR 2014–2020, sredstva pa nameni drugim ukrepom.

Ukrep je bil ob sprejetju nove verzije OP ESPR 2014–2020 z dne 4. 8. 2020 izvzet iz nadaljnega izvajanja in tako ni predmet sprotnega vrednotenja.

Akvakultura, ki zagotavlja okoljske storitve (čl. 54)

Ukrep je namenjen razvoju metod v akvakulturi, ki so združljive s posebnimi okoljskimi potrebami glede na upravljalvske zahteve območij Nature 2000 in stroški, povezanimi z ohranjanjem in razmnoževanjem vodnih živali za ohranjanje in obnovo biotske raznovrstnosti. Ukrep se izvaja v obliki javnih razpisov, upravičenci pa so pravne in fizične osebe, ki imajo registrirano dejavnost gojenja vodnih organizmov.

Sprva je bil ukrep namenjen kot preventivni ukrep zaradi omejitev, ki jih območja Natura 2000 predstavljajo za proizvodnjo školjk, nato pa se je zaradi pomanjkanja interesa na morju oz. večjih potreb v akvakulturi izvedel korektivni ukrep in se usmeril na kormorane.

Ugotovitve vmesnega vrednotenja OP ESPR 2014–2020, marec 2019:

OU je v okviru ukrepa objavil en javni razpis (dne 15. 6. 2018), ki je namenjen nadomestilu za izgube prihodka iz dejavnosti akvakulture na območjih Nature 2000 zaradi kormoranov, za katerega je razpisal vsa razpoložljiva sredstva. Rok za prejem ponudb je do porabe sredstev. Do presečnega datuma vrednotenja je na razpis prispela ena prijavn vloga, ki je bila tudi odobrena.

Glede na to, da sta potencialna upravičenca v okviru ukrepa zgolj dva ribogojca, ki morata podajati letne vloge, obstaja velika verjetnost, da vsa razpoložljiva sredstva ne bodo porabljeni. OU je na peti seji OzS korigiral merila za izbor operacij in zmanjšal minimalni prag točk s 6 na 5.

Predlagamo, da OU na osnovi korigiranih meril objavi prenovljeni javni razpis ter tako nadaljuje z izvajanjem ukrepa.

V letu 2019 je bil dne 30. 8. 2019 objavljen drugi razpis za akvakulturo, ki zagotavlja okoljske storitve. Razpisanih je bilo 60.000,00 EUR sredstev. Na razpis sta prispeli dve vlogi in obe sta bili odobreni.

Na ukrepu se tako v okviru dveh razpisov izvajajo, oziroma so bila izplačana nadomestila za štiri projekte dveh upravičencev. Pravzaprav gre za letna nadomestila.

Ugotavljamo, da se kljub korigiranim merilom krog upravičencev ni razširil. Glede na kontinuiran interes in dinamiko izvajanja ukrepa predlagamo, da se ukrep v enaki intenziteti izvaja še naprej, neporabljeni, oziroma nedodeljena sredstva (ob upoštevanju dinamiki približno 44.000,00 EUR letno) pa prerazporedi na katerega izmed ukrepov produktivnih naložb v akvakulturi v okviru 2. PNU.

Ukrepi v zvezi z javnim zdravjem (čl. 55)

Ukrep omogoča nadomestila gojiteljem mehkužcev za začasno prekinitvev prodaje, kadar nastopi taka zahteva izključno zaradi javnega zdravja (npr. okuženost morja zaradi toksinov in biotoksinov, ki jih povzroča plankton).

Ugotovitve vmesnega vrednotenja OP ESPR 2014-2020, marec 2019:

Ukrep se do presečnega datuma vrednotenja ni izvajal, tako da ni upravičencev ali dodeljenih sredstev.

V nadaljevanju izvajanja programa lahko OU izbira med dvema možnima potekoma izvajanja ukrepa. Prvi je, da ukrep obdrži in v primeru nastanka situacije, ki vodi v začasno ustavitev gojenja mehkužcev, za nadomestila gojiteljem koristi sredstva ESPR. Pri tem tvega, da se ukrep do konca programskega obdobja ne bo izvedel in bodo tako kazalniki nedoseženi. Drug možen potek je izvzetje ukrepa in v primeru nastanka situacije, ki povzroči začasno ustavitev gojenja mehkužcev, se nadomestila izplača prek nacionalnih sredstev in v skladu z manj zahtevnimi nacionalnimi postopki.

Ukrep je bil ob sprejetju nove verzije OP ESPR 2014-2020 z dne 4. 8. 2020 izvzet iz nadaljnjega izvajanja in tako ni predmet sprotnega vrednotenja.

Spodbujanje človeškega kapitala in povezovanje v mreže (čl. 50)

V okviru ukrepa se podpira poklicno usposabljanje, vseživljenjsko učenje, izboljšanje tehničnega znanja in inovativnih praks ter pridobivanje novih veščin na področju akvakulture. Poleg tega je omogočeno izboljšanje delovnih pogojev in spodbujanje varnosti pri delu, povezovanje v mreže ter izmenjava izkušenj in dobrih praks med podjetji.

Ukrep se izvaja v obliki javnih razpisov, upravičenci so podjetja z registrirano dejavnostjo gojenja vodnih organizmov in nosilci dopolnilne dejavnosti vzreje vodnih organizmov na kmetiji.

Ugotovitve vmesnega vrednotenja OP ESPR 2014-2020, marec 2019:

Do konca leta 2018 se ukrep ni izvajal, kar pomeni, da ni bil objavljen še noben javni razpis.

Kot je navedeno v OP ESPR 2014-2020, se ukrep izvaja v okviru posebnega cilja 5 in mora kot tak prispevati h kazalnikoma rezultata, ki sta vezana na ustvarjena in ohranjena delovna mesta. Glede na stanje sektorja (glej poglavje 3) ocenjujemo, da ukrepi, ki so namenjeni krepitev kapacitet človeškega kapitala, ne morejo prispevati k dvigu zaposlitve.

Predlagamo, da OU poišče način, kako bi lahko na najbolj optimalen način naslovil potrebe sektorja na tem področju ter tako prispeval h krepitev človeškega kapitala v sektorju akvakulture.

Ukrep je bil ob sprejetju nove verzije OP ESPR 2014-2020 z dne 4. 8. 2020 izvzet iz nadaljnjega izvajanja in tako ni predmet sprotnega vrednotenja.

U 1

V okviru 2. PNU gre za nabor petih ukrepov na področju akvakulture. Od tega se izvajajo štiri ukrepi.

	Po izvedbi vmesnega vrednotenja so se v ukrepih, ki se izvajajo v obliki javnih razpisov prilagodila merila za izbor operacij in ponovno objavili javni razpisi. Zaznati je občuten napredek pri prijavi na razpise in izboru projektov. Čeprav je število projektov relativno nizko, je to dejstvo, ki odraža absorpcijsko sposobnost sektorja.
P 1	<p>Čl. 47: Glede na izvedene aktivnosti ter očitno pomanjkanje interesa predlagamo izvzem ukrepa iz izvajanja OP ESPR in prerazporeditev sredstva na ukrepe v okviru 2. PNU kjer se izkazuje interes.</p> <p>Čl. 48.1.a–d, f–h: Glede na preostali čas, ki je na voljo pa opozarjamo, da mora do odločitve o vezavi sredstev in objavi 6. javnega razpisa priti v najkrajšem možnem času.</p> <p>Čl. 48.1.e, i, j: Glede na preostali čas, ki je na voljo pa opozarjamo, da mora do odločitve o vezavi sredstev in objavi 6. javnega razpisa priti v najkrajšem možnem času.</p> <p>Čl. 51: Rezultate vseh študij bi bilo potrebno ciljno diseminirati zainteresirani javnosti ter predstavnikom regionalnega in lokalnega razvoja z namenom zavedanja okoljskih zmožnosti in poznavanja (realnega) lokalnega in regionalnega razvojnega potenciala.</p> <p>Čl. 54: Glede na kontinuiran interes in dinamiko izvajanja ukrepa predlagamo, da se ukrep v enaki intenziteti izvaja še naprej, neporabljena, oziroma nedodeljena sredstva pa prerazporedi na katerega izmed ukrepov produktivnih naložb v akvakulturi v okviru 2. PNU.</p>

4.3 TRETJA PREDNOSTNA NALOGA UNIJE

Tretja prednostna naloga Unije (v nadaljevanju 3. PNU) vsebuje ukrepe, ki spodbujajo izvajanje skupne ribiške politike. Ukrepa v okviru te prednostne naloge prispevata k dvema posebnima ciljema, in sicer:

- PC1: Izpopolnitev in pridobitev znanstvenih spoznanj ter izboljšanje zbiranja in upravljanja podatkov;
- PC2: Podpiranje spremljanja, nadzora in izvrševanja, izboljšanje institucionalnih zmogljivosti ter učinkovita javna uprava brez povečanega upravnega bremena.

V tretjo prednostno nalogo Unije sta vključena dva ukrepa in oba se izvajata v obliki javnih naročil.

Preglednica 8: Število odobrenih projektov in finančna realizacija ukrepov v okviru 3. PNU do 31.12.2020

PC	ČLEN*	UKREP	ŠT. PROJEKTOV	DODELJENA SREDSTVA (EUR)	IZPLAČANA SREDSTVA (EUR)	DELEŽ** (%)	STATUS
1	77	Zbiranje podatkov	2	1.301.323,81	1.301.323,81	50	Se izvaja, odobreni projekti
2	76	Nadzor in izvrševanje	8	2.050.770,00	735.035,01	36	Se izvaja, odobreni projekti

*Uredba EU 508/2014, **delež izplačanih sredstev glede na znesek, opredeljen v OP ESPR 2014–2020 z dne 4. 8. 2020. Vir podatkov: MKGP, marec 2021, na osnovi Infosys – ESPRA.

Iz preglednice 8 je razvidno, da se oba ukrepa izvajata, kar pomeni, da so bila izvedena javna naročila ter izbrani projekti. Pri obeh ukrepih so bila tudi dodeljena in izplačana sredstva (kumulativno polovica vseh razpoložljivih sredstev).

Preglednica 9: Doseganje ciljev OP ESPR 2014-2020 v okviru 3. PNU do 31.12.2020

PNU	KAZALNIK	CILJ 2023*	STANJE NA DAN 18. 3. 2021	REALIZACIJA GLEDE NA CILJ (%)
3	Finančni (EUR)	4.669.781,00	2.036.358,82	44
	3.1 Št. projektov izvajanja sistema Unije za nadzor, inšpekcijske preglede in izvrševanje	8	10	125
	3.2 Št. projektov podpore za zbiranje, upravljanje in uporabo podatkov	2	2	100

*OP ESPR 2014-2020 z dne 4. 8. 2020

Vir podatkov: MKGP, marec 2021, na osnovi Infosys – ESPRA.

Preglednica 9 prikazuje stanje ukrepov 3. PNU v luči doseganja ciljev za leto 2023. Do presečnega datuma vrednotenja sta bila v okviru 3. PNU dosežena oba projektna cilja, eden izmed njiju je bil celo presežen. Finančna realizacija glede na razpoložljiva sredstva v OP ESPR 2014-2020 z dne 4. 8. 2020 znaša 44 %.

Izvajanje ukrepov 3. PNU v celoti prispeva k uresničevanju TC 6 skupnega strateškega okvira Unije za pametno, trajnostno in vključujočo rast – ohranjevanje in varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov. Dosedanje izvajanje obeh ukrepov ustrezno prispeva h krepitvi pomorskega nadzora in izvajanju skupne ribiške politike.

V nadaljevanju podajamo opis stanja in prihodnjega izvajanja posameznih ukrepov v okviru 3. PNU.

Zbiranje podatkov (čl. 77)

Ukrep je namenjen zbiranju, upravljanju in uporabi podatkov za namene znanstvenih analiz ter izvajanju skupne ribiške politike. Omogoča izvajanje nacionalnih in drugih večletnih programov vzorčenja staležev in spremljanje ribolova na morju. Ukrep je obveza vseh držav članic EU.

Ugotovitve vmesnega vrednotenja OP ESPR 2014-2020, marec 2019:

Za izvajanje ukrepa morajo države članice pripraviti triletno nacionalne programe po določitih 10. členu Uredbe EU, št. 1380/2013, pripravljene na podlagah, ki jih predpiše EU. OU ukrep izvaja v tesnem sodelovanju z Zavodom za ribištvo Slovenije, ki pripravlja in izvaja delovne načrte.

Ciljna vrednost kazalnika učinka bo do konca programa presežena, saj bodo namesto dveh triletnih programov izvedli osem delovnih načrtov.

Izvajanje ukrepa prispeva k izpopolnitvi in pridobitvi znanstvenih spoznanj ter izboljšanju zbiranja in upravljanja podatkov tako na nacionalni kot evropski ravni, ki na ta način periodično spremlja stanje skupne ribiške politike. Menimo, da bodo pridobljeni podatki uporabljeni tudi v procesu priprave programa v naslednji finančni perspektivi in tako prispevali k izboru relevantnih področij podpore.

V letu 2019 se je izvajal dvoletni delovni načrt, ki je bil pripravljen leta 2017 ter tudi potrjen s strani Komisije z izvedbenim sklepom. Poleg tega je bil v letu 2019 poslan Komisiji nacionalni delovni načrt Republike Slovenije za zbiranje podatkov v sektorjih ribištva in akvakulture v obdobju 2020-2021.

V letih 2019 in 2020, so se tako kot v preteklih letih zbirali biološki, ekonomski in socialni podatki. Te podatke je na podlagi javnega naročila zbiral Zavod za ribištvo Slovenije.

Zaradi sprememb načina dela (posledice epidemije Covid – 19) je bila v letu 2020 fizična udeležba slovenskih predstavnikov na strokovnih konferencah nemogoča. Posledično bo na ukrepu ostalo neporabljenih nekaj sredstev zaradi zmanjšanja potnih stroškov.

Nadzor in izvrševanje (čl. 76)

Ukrep je namenjen podpori izvajanju sistema EU za nadzor in inšpekcijske preglede. Podpora je namenjena nakupu, namestitvi in razvoju tehnologij, opreme in komponent za namen izvajanja nadzora. Ukrep se izvaja v obliki javnih naročil.

Ugotovitve vmesnega vrednotenja OP ESFR 2014-2020, marec 2019:

Ukrep je z vidika doseganja tako finančnih kazalnikov kot kazalnikov učinka eden uspešnejših. Do presečnega datuma je bilo odobrenih že osem projektov, dodeljena so bila že vsa sredstva, izplačana pa skoraj tretjina. Z vidika doseganja ciljev realizacija ukrepa ni ogrožena.

Izvajanje ukrepa je Republiki Sloveniji omogočilo posodobitev nadzorne opreme (terminalov, tehtnic, vozil, telekomunikacijske opreme ter plovil). Okrepile so se strokovne kompetence obstoječega kadra, saj so se zaposleni udeležili več usposabljanj in strokovnih izmenjav. Pomembno je, da je na podlagi izvedenih projektov prišlo do usklajevanja in povezovanja nadzornih sistemov različnih nadzornih in varnostnih služb (npr. inšpekcije in luške kapitanije), kar pomembno vpliva na izboljšanje plovne varnosti, nadzora in odzivnosti.

Javne službe, s katerimi OU sodeluje pri izvajanju ukrepa, bi si v prihodnje želele tudi kritja operativnih stroškov in povečanja kadrovske kapacitete, kar pa v okviru ukrepa ni možno.

V letu 2019 so se izvedle predvsem aktivnosti, vezane na vzpostavitev t.i. fluxa povezave z Evropsko Komisijo, ki omogoča direktno povezavo in izmenjavo podatkov med protokoli informacijskih sistemov. Poleg tega se je izvedel nakup opreme za potrebe inšpektorata in ribičev, zlasti VMS oddajnikov, prenosnikov, meril za merjenje mrežnih očes, e-kolesa, tablični računalniki ter bočni propeler za plovilo ribiške inšpekcije.

Do konca izvajanja OP ESFR so se v skladu z akcijskim načrtom vzpostavile tri zaposlitve od tega dve na inšpektoratu ter ena na MKGP.

V letu 2020 se je zaradi ukrepov vezanih na epidemijo COVID-19 izvedlo manj aktivnosti v primerjavi z letom 2019. Izvedla so se javna naročila za nakup strojne in programske opreme za potrebe inšpektorata ter povezljivost treh informacijskih sistemov (inforib, informacijski sistem inšpektorata ter informacijski sistem uprave za pomorstvo).

Do konca izvajanja OP ESFR se pričakuje porabo pretežnega dela razpoložljivih sredstev. Sodelovanje med institucijami potrebnimi za izvedbo ukrepa (inšpektorat, Uprava za pomorstvo) je zgledno.

U 2	Do presečnega datuma vrednotenja sta dosežena oba projektna cilja, med tem ko je finančni realiziran 37 %. Ukrepa se izvajata preko javnih naročil in predstavljata podporo izvajanju skupne ribiške politike.
P 2	<p>Čl. 77: Ukrep se izvaja v skladu z zahtevami Evropske komisije, v okviru izvajanja ni zaznati ovir ali ozkih grl.</p> <p>Čl. 76: Ukrep je uspešen in dosega kazalnika učinka, realizacija ni ogrožena.</p>

4.4 ČETRТА PREDNOSTNA NALOGA UNIJE

Četrta prednostna naloga Unije (v nadaljevanju 4. PNU) – povečanje zaposlovanja in ozemeljske kohezije – se v celoti izvaja po pristopu CLLD – tj. razvoj, ki ga vodi skupnost. Ukrepi znotraj te prednostne naloge so namenjeni financiranju priprave in izvajanja strategij lokalnega razvoja lokalnih akcijskih skupin, ki sredstva črpajo tudi iz Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo.

Vsi trije ukrepi znotraj 4. PNU prispevajo k prvemu posebnemu cilju (PC1) – spodbujanje gospodarske rasti, socialne vključenosti in ustvarjanja novih delovnih mest ter podpiranja zaposljivosti in mobilnosti delovne sile v obalnih in celinskih skupnostih, ki so odvisne od morskega gospodarskega ribolova in akvakulture, vključno z diverzifikacijo dejavnosti v sektorju morskega gospodarskega ribolova in drugih sektorjih pomorskega gospodarstva.

Preglednica 10: Število odobrenih projektov in finančna realizacija ukrepov v okviru 4. PNU do 31.12.2020

PC	ČLEN*	UKREP	ŠT. PROJEKTOV	DODELJENA SREDSTVA (EUR)	IZPLAČANA SREDSTVA (EUR)	DELEŽ** (%)	STATUS
1	62.1.a	Pripravljalna podpora	4	29.168,06	29.168,06	100	Se izvaja, odobreni projekti
	63	Izvajanje strategij lokalnega razvoja	4	5.770.168,53	2.647.208,77	35	Se izvaja, odobreni projekti
	64	Dejavnosti sodelovanja	3	86.431,73	73.664,44	41	Se izvaja, odobreni projekti

*Uredba EU 508/2014, **delež izplačanih sredstev glede na znesek, opredeljen v OP ESPR 2014–2020 z dne 4. 8. 2020. Vir podatkov: MKGP, marec 2021, na osnovi Infosys – ESPRA.

Iz preglednice 10 je razvidno, da se izvajajo vsi trije ukrepi v okviru 4. PNU. Pri vseh ukrepih so projekti podprti in v izvajanju, sredstva so dodeljena, izplačila so bila izvedena pri vseh treh ukrepih.

Preglednica 11: Doseganje ciljev OP ESPR 2014-2020 v okviru 4. PNU do 31.12.2020

PNU	KAZALNIK	CILJ 2023*	STANJE NA DAN 18. 3. 2021	REALIZACIJA GLEDE NA CILJ (%)
4	Finančni (EUR)	7.746.124,00	2.750.041,27	36
	4.1 Št. izbranih strategij lokalnega razvoja	4	4	100

*OP ESPR 2014-2020 z dne 4. 8. 2020

Vir podatkov: MKGP, marec 2021, na osnovi Infosys – ESPRA.

Preglednica 11 prikazuje stanje ukrepov 4. PNU v luči doseganja ciljev za leto 2023. Do presečnega datuma vrednotenja je v celoti dosežena projektna ciljna vrednost, med tem ko je finančna realizacija ukrepa na 36 %.

Vsi ukrepi, ki se izvajajo v okviru 4. PNU, prispevajo k uresničevanju TC 8 skupnega strateškega okvira Unije za pametno, trajnostno in vključujočo rast – spodbujanje trajnostnega in kakovostnega zaposlovanja in mobilnost delovne sile. V projekte LASR se vključujejo predstavniki ribičev in sladkovodne akvakulture. S tem posledično spodbujajo zaposlitev na lokalni ravni in razvijajo inovativne pristope in izdelke, ki bodo pripomogli h krepitvi prepoznavnosti in dvigu dodane vrednosti lokalnega območja.

V nadaljevanju podajamo opis stanja in prihodnjega izvajanja posameznih ukrepov v okviru 4. PNU.

Pripravljalna podpora (čl. 62.1.a)

Pripravljalna podpora je namenjena povrnitvi stroškov za operacije priprave strategij lokalnega razvoja, ki jih pripravijo lokalne akcijske skupine.

Partnerski sporazum med Slovenijo in Evropsko komisijo za obdobje 2014–2020 opredeljuje način izvajanja pristopa CLLD v tem obdobju. Na osnovi sporazuma lokalne akcijske skupine pripravijo strategije in opredelijo vire financiranja. Posledično so lahko vključeni v več različnih skladov (Evropski sklad za regionalni razvoj, Evropski sklad za razvoj podeželja in Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo). Glede na prevladujoči delež financiranja strategij se določi vodilni sklad. SVRK je kot pripravljavec partnerskega sporazuma koordiniral poenotenje smernic za izdelavo strategij vseh lokalnih akcijskih skupin ne glede na vodilni sklad. Koordinacijski odbor CLLD je opravil pomembno delo pri poenotenju pravil posameznih skladov (priprava enotne nacionalne zakonodaje), ki je vodila v hitro pripravo in potrditev lokalnih akcijskih skupin in strategij lokalnega razvoja. Strategije lokalnih akcijskih skupin, ki se vključujejo tudi v sklad ESPR, so bile potrjene oktobra 2016, kar je manj kot pol leta po potrditvi OP ESPR 2014–2020 s strani EK. Če pri tem upoštevamo še dejstvo, da so se morale lokalne akcijske skupine (formalno) znova ustanoviti, ocenjujemo, da je bila časovna dinamika priprave strategij ustrezna in ni predstavljala ovire pri koriščenju sredstev.

Strategije so skladne z vsemi operativnimi programi, iz katerih črpajo sredstva, saj so morali pri pripravi poleg skladnosti upoštevati tudi specifične posameznih skladov, intervencijsko logiko in načrtovanje. Ugotavljamo, da gre za nov pristop in velik preskok glede na predhodno programsko obdobje, in ga ocenjujemo kot ustreznega, zlasti v luči povečanja možnosti za doseganje sinergij med posameznimi skladi.

OU je v rednem stiku z LASR, ki so vključene v predmetni OP. Poleg zglede komunikacije, visoke stopnje pripravljenosti za sodelovanje in proaktivnosti (tako na ravni OU kot pri LASR) se OU s posamezno LASR srečuje na rednih sestankih, na dva meseca pa organizirajo skupne posvete, sestanke ali delavnice.

V OP ESPR 2014–2020 so vključene naslednje lokalne akcijske skupine:

- Lokalna akcijska skupina Istre,
- Lokalna akcijska skupina Dolina Soče,
- Lokalna akcijska skupina Gorenjska košarica,
- Lokalna akcijska skupina Posavje.

Izmed štirih vključenih LASR, je ESPR vodilni sklad pri eni LAS, to je – Lokalna akcijska skupina Istre. Na območju Republike Slovenije je ustanovljenih vsega skupaj 37 lokalnih akcijskih skupin, kar pomeni, da je v koriščenje sredstev ESPR vključena dobra desetina vseh.

Ugotovitve vmesnega vrednotenja OP ESPR 2014-2020, marec 2019:

V okviru ukrepa pripravljalne podpore so bili vključenim lokalnim akcijskim skupinam povrnjeni stroški za pripravo strategij. Sredstva so bila do presečnega datuma vrednotenja v celoti izplačana, kazalnik učinka (štiri strategije) je dosežen.

Ukrep je zaključen, cilji doseženi in se ne bo več izvajal.

Izvajanje strategij lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost (čl. 63)

V okviru ukrepa se financirata dva sklopa operacij. Prvi sklop so projekti, ki se izvajajo na podlagi javnih pozivov LAS v okviru strategij lokalnega razvoja, drugi sklop pa predstavlja povračilo tekočih stroškov delovanja in animacije lokalnih akcijskih skupin.

Ob zadnji spremembi OP ESPR 2014-2020 z dne 4. 8. 2020 so se na temu ukrepu znatno povečala sredstva. Zaradi uspešnega izvajanja se je znesek razpoložljivih sredstev v okviru tega ukrepa povečal iz 6.458.840 EUR na 7.538.297 EUR kar pomeni povečanje sredstev v višini 1.079.457 EUR.

- a. Projekti, ki se izvajajo na podlagi javnih pozivov v okviru strategij lokalnega razvoja

Ugotovitve vmesnega vrednotenja OP ESPR 2014-2020, marec 2019:

Proces odobritve projektov v okviru tega člena je zapleten in glede na trenutne postopke tudi dolgotrajen. Prvi korak je objava javnega poziva na nivoju LASR, na katerega nato prispejo prijave. LASR so v fazi od objave javnega poziva do roka za oddajo v položaju, ko v skladu z določili svojega delovanja izvajajo animacijo – torej nudijo podporo in informacije o javnem pozivu. Animacijo izvajajo sicer tudi pred objavo poziva, vendar je po objavi še toliko intenzivnejša in ciljno usmerjena. Hkrati se zaradi obsežnosti prijavnih vlog s svetovanjem in nudenjem podpore prijaviteljem lahko hitro znajdejo v položaju, ki lahko vodi v konflikte interesov.

Vodilni partnerji vključenih LASR ugotavljajo, da so prijavni obrazci glede na razpoložljiva sredstva, ki jih lahko prejme upravičenec, preobsežni, prezahtevni in neprilagojeni ciljni skupini. So nerazumljivi in pomanjkljivi. Postopku »od spodaj navzgor« bi morali biti ustrezno prilagojeni tudi postopki in ne (znova) narejeni po kopitu večjih naložbenih projektov. Pri pozivih LASR upravičenci predstavljajo manjša podjetja, ki pogosto nimajo izkušenj s prijavi in si ne predstavljajo, kakšni postopki jih čakajo. Obsežna

dokumentacija in trajanje postopkov velikokrat ne odtehtata (možnih) pridobljenih sredstev, zato upada tudi interes za prijavo, kar predstavlja dodaten izziv za vodilne partnerje LASR na področju animacije.

Po prejetju prijavnih vlog vodilni partner LASR vloge administrativno in vsebinsko pregleda.. Administrativno in vsebinsko ustrezne vloge nato posreduje na ARSKTRP v potrditev. ARSKTRP po prejemu vlog opravi preverjanje le-teh v skladu z določili Uredbe EU št. 508/2014 ter ustrezne projekte potrdi. Tak postopek je potreben, ker lokalne akcijske skupine nimajo funkcije posredniškega organa, ki lahko pravno formalno edini potrdi projekte.

ARSKTRP pri pregledu prejetih vlog ugotavlja, da so te velikokrat administrativno nepopolne. Eden od razlogov je po mnenju agencije tudi ta, da LASR opravijo premalo kritičen pregled in zaradi vpetosti v lokalno okolje odločitev o zavrnitvi prenesejo na ARSKTRP. Posredovanje administrativno popolnih vlog na PO prispeva k hitrejši obravnavi oz. potrditvi prispelih vlog.

Ocenjujemo, da podvajanje procesov vsekakor ni učinkovito in vodi v dolgotrajno obravnavo vlog ter tako podaljšuje čas od oddaje projektne vloge do odobritve.

Do presečnega datuma vrednotenja se v okviru ukrepa izvaja 13 projektov. Od tega:

- *štirje v okviru LASR Dolina Soče,*
- *pet v okviru LASR Posavje in*
- *štirje v okviru LASR Istra.*

Do presečnega datuma vrednotenja ni bilo potrjenih nobenih projektov LASR Gorenjska košarica (na prvi javni poziv ni prispela nobena ponudba), ki bi bili financirani s strani ESPR. Vsi projekti so v začetnih fazah izvajanja, zato njihovega napredka pri doseganju ciljev in kazalnikov rezultata še ni mogoče ovrednotiti. Cilji odobrenih projektov so sicer različni. Pomemben prispevek pa poleg vzpostavljanja medsektorskih partnerstev v lokalnem okolju predstavlja tudi promocija rib in ribjih izdelkov ter dvigovanje zavesti o akvakulturi.

Zaradi povečanja sredstev na predmetnem ukrepu so se posledično povečala tudi sredstva posameznih LASR za izvajanje projektov CLLD. Organ upravljanja je na novo dodeljena sredstva razdelil med vse štiri LASR na osnovi posebne metodologije, ki je temeljila na uspešnosti dotedanjega dodeljevanja sredstev posameznega LASR. Sredstva so bila tako dodeljena sorazmerno glede na višino odobrenih sredstev na podlagi izdanih odločb o potrditvi operacij CLLD za obdobje od potrditve Strategije LAS do vključno 30. 9. 2019. Na osnovi tega so bila posameznim LAS-om dodeljena naslednja dodatna sredstva:

- LASR Dolina Soče dodatna sredstva v višini 175.925,01 EUR
- LASR Posavje dodatna sredstva v višini 375.384,82 EUR
- LASR Istra dodatna sredstva v višini 362.751,33 EUR
- LASR Gorenjska košarica dodatna sredstva v višini 85.938,84 EUR

Do presečnega datuma vrednotenja se izvaja oziroma deloma tudi že izvedlo 39 projektov CLLD. Od tega:

- 14 v okviru LASR Dolina Soče pri čemer sta bila v letu 2019 odobrena dva projekta in osem v letu 2020;
- 10 v okviru LASR Posavje pri čemer so bili v letu 2019 odobreni trije projekti in dva v letu 2020;
- 10 v okviru LASR Istra, od tega jih je bilo šest odobrenih v letu 2019;
- 5 v okviru LASR Gorenjska košarica, od tega so bile tri vloge odobrene v letu 2019 in dve v letu 2020.

Z izjemo LASR Gorenjska košarica, ki bo v letu 2021 objavil še en javni poziv za izbor projektov v skupni vrednosti 90.000,00 EUR, so vsi ostali LASR-i že rezervirali vsa dodeljena sredstva.

Izvajanje večjega števila projektov ter s tem tudi boljšega črpanja sredstev je mogoče tudi rezultat izboljšanje komunikacije med posredniškim organom (ARSKTRP) ter LAS-i, kar je omililo večino identificiranih administrativnih težav in posledičnih zamud, ki so bile identificirane v vmesnem vrednotenju v letu 2019. Okrepljena komunikacija in sprotno reševanje potencialnih težav, medsebojno obveščanje LAS-ov o poteku postopkov in dobrih praksah je pomembno prispevala k bolj optimalnem izvajanju ukrepa ob sicer nespremenjenih pogojih, saj se le-ti zaradi delegiranih uredb komisije ne morejo spremeniti. Vloge, ki prihajajo v potrditev k posredniškemu organu so bolj popolne, zato tudi samo potrjevanje vlog poteka hitreje, kar se tudi odraža v večjem številu odobrenih projektov.

V kolikor se bodo dosegli cilji navedeni v strategijah LASR, bo predmetni ukrep prispeval k zagotovitvi 29 novih delovnih mest.

Stopnja črpanja sredstev je zgledna in upravičuje povečanje sredstev za izvajanje projektov CLLD, saj je do presečnega datuma vrednotenja izplačanih približno za 0,5 milijona EUR več sredstev, kot je bilo ukrepu dodeljeno ob prvem sprejetju OP ESPR. Glede na uspešnost črpanja sredstev ESPR preko mehanizma CLLD in z njim povezanimi učinki priporočamo, da ta mehanizem ostane eden ključnih stebrov OP ESPR tudi v prihodnji finančni perspektivi.

b. Povračilo tekočih stroškov delovanja in animacije lokalnih akcijskih skupin

V okviru tega ukrepa se izplačujejo zahtevki, ki predstavljajo povračilo tekočih stroškov delovanja lokalnih akcijskih skupin.

Ugotovitve vmesnega vrednotenja OP ESPR 2014-2020, marec 2019:

Operativno izvajanje strategij LASR z vidika dokazovanja stroškov in priprave zahtevkov za povračilo sredstev za LASR predstavljajo veliko administrativno breme. Osebe, ki je za polni delovni čas zaposleno pri vodilnem partnerju LASR izključno za opravljanje nalog LASR, mora dokazilom o izplačilu plače prilagati tudi časovnico z opisom nalog na dnevni ravni ter v fizični obliki prilagati dokazila o izvedenem delu. Stroški dela morajo biti tudi enakomerno razporejeni med animacijo in tekoče stroške, kjer je interpretacija določenega izdatka lahko tudi različna, kar vodi v zmanjšane vrednosti potrjenih (in povrnjenih) izdatkov. Razlike med stroški, ki jih LASR uveljavlja v obliki zahtevka, in izplačanimi sredstvi gredo v breme vodilnega partnerja. Dodatno težavo predstavlja nedostopnost kontrolorjev na ARSKTRP (nedostopnost direktnih telefonskih števil in e-naslovov), ki pregledujejo zahtevek, kar ne omogoča

osebnega stika. To vodi v korespondenco zgolj prek uradnih dopisov za dopolnitev, kar ne le podaljša čas izplačila sredstev, ampak predstavlja tudi dodatno administrativno breme.

V 12. poglavju strategij obravnavanih LASR je opisan sistem spremljanja in vrednotenja, kjer je kot poseben mejnik naveden datum 31. 12. 2018. To pomeni, da LASR predvidevajo v letu 2019 izvesti vmesna vrednotenja. Do priprave predmetnega poročila je bilo vmesno vrednotenje izvedeno pri enem izmed štirih LASR (LASR Posavje).

Predlagamo, da se vmesna vrednotenja LASR izvedejo na način, ki vključuje tudi vnovično izvedbo socioekonomske analize kot podlage za opredelitev absorpcijske sposobnosti črpanja možnih dodatnih sredstev iz naslova ESPR. Izvedena vrednotenja morajo vsekakor pokrivati vse sklade, ki so vključeni v njihove strategije.

Na osnovi vrednotenj se v primeru, da se izkaže potreba, pristopi k spremembi strategij lokalnega razvoja. Spremembe lahko vključujejo opredelitev novih projektov ter korekcije finančnega dela in relevantnih kazalnikov. Z namenom manjšanja administrativnih bremen, pospešitve postopkov in boljšega doseganja kazalnikov učinka, rezultata in izplačanih sredstev naj se prouči možnost opredelitve projektov, kjer je prijavitelj LASR. V tem primeru LASR kot prijavitelj prevzame administrativno izvajanje projekta, preostalo partnerstvo pa izvedbeni del. Za take projekte tako ni treba pripravljati javnega poziva, ampak ga lahko potrdi upravni odbor LASR.

V obdobju od 2019 do januarja 2021 so bila izvedena vrednotenja vseh štirih LAS-ov, ki izvajajo tudi projekte LASR. Nobeno vrednotenje ne vključuje socioekonomske analize kot podlage za opredelitev absorpcijske sposobnosti črpanja. Glede na število projektov v izvajanju je očitno absorpcijska sposobnost kljub temu zadostna za porabo dodatno dodeljenih sredstev. Med posameznimi vrednotenji je zaznati precejšnje razlike, od bolj skopih poročil o doseganju kazalnikov do poglobljenih raziskav z uporabo različnih metod. Na podlagi izvedenih vrednotenj ni prišlo do sprememb strategij LAS ali drugih občutnejših sprememb v delovanju.

Priporočamo, da bi v prihodnje vmesnemu vrednotenju strategij CLLD namenili več pozornosti in teže. Ob pripravi bolj celostnega in enovitega pristopa (evalvacijskih vprašanj), bi bili lahko rezultati vrednotenja bolj uporabni in vplivali na izboljšanje ali okrepitev nadaljnjega dela. Glede na spremembe izvajanja mehanizma CLLD, ki se obetajo v prihodnji perspektivi je to toliko bolj pomembno.

Dejavnosti sodelovanja (čl. 64)

Ukrep je namenjen spodbujanju medregijskega (znotraj države) in transnacionalnega sodelovanja lokalnih akcijskih skupin za ribištvo. Upravičeni stroški vključujejo tako pripravo tovrstnih partnerskih projektov kot njihovo izvajanje.

Ugotovitve vmesnega vrednotenja OP ESPR 2014-2020, marec 2019:

Do presečnega datuma vrednotenja je bil podprt en projekt – Ocenjevanje ribjih izdelkov. Projekt združuje vse celinske LASR. Vodilni partner je LASR Dolina Soče, preostala partnerja pa LASR Gorenjska košarica in

LASR Posavje. Projekt se izvaja od oktobra 2018 in se bo zaključil septembra 2020. Projekt se v sistemu Infosys vodi kot trije projekti, saj vsak LASR vlaga zahteve za povračilo za svoje aktivnosti.

Aktivnosti v okviru projekta bodo pripomogle k dvigu dodane vrednosti in vzpostavitvi dolgoročnega sistema. Ta bo promoviral sladkovodne ribe na slovenskem trgu in potrošnika ozaveščal o kakovosti rib ter predstavljal točke, kjer lahko potrošnik ribe tudi kupi. Učinki projekta bodo v največji meri doseženi posredno (v višji ozaveščenosti potrošnikov) in z mreženjem deležnikov (ribogojci – gostinci – potrošniki).

Menimo, da tovrsten projekt naslavlja ključne potrebe sektorja ter deluje širše – povečuje uživanje rib in ribjih izdelkov v slovenskem prostoru. Ocenjujemo, da je potenciala v okviru ukrepa še dovolj in da bi bilo treba opredeliti nove projekte ter (glede na majno število ribiških LASR v RS) pristopiti k pripravi transnacionalnega projekta sodelovanja. Priporočamo, da LASR v okviru svojih strategij ob morebitnih dodatnih sredstvih in korekcijah strategij temu področju namenijo več sredstev.

V obdobju 2019-2020 ni bilo odobrenega nobenega novega projekta v okviru tega ukrepa.

Ocenjujemo, da bi bilo v okviru priprav na izvajanje tega ukrepa v prihodnji finančni perspektivi, kjer se glede na trenutne informacije pričakuje tudi finančna okrepitev tega ukrepa, raziskati potenciala širših koristi tega ukrepa. Glede na to kar ukrep omogoča, bi morali glede na majhnost sektorja v Republiki Sloveniji razmisliti o pripravi čezmejnih ali transnacionalnih projektov sodelovanja in povezovanju s tematsko sorodnimi LAS-i v drugih državah EU. Ker je priprava tovrstnih projektov dolgotrajen proces bi bilo dobro tovrstne iniciative identificirati že v procesu priprave strategij LASR za prihodnjo finančno obdobje.

U 3	Realizacija ukrepov 4. PNU v luči doseganja ciljev za leto 2023 poteka zgledno. Ob zadnji spremembi OP ESPR 2014-2020 z dne 4. 8. 2020 so se temu ukrepu znatno povečala sredstva (v skupni višini 3.241.988,03 EUR). Do presečnega datuma vrednotenja se izvaja oziroma deloma tudi že izvedlo 39 projektov CLLD. Operativno izvajanje projektov med LASR in posredniškimi organom se je izboljšalo.
P 3	<p>Čl. 63: Glede na uspešnost črpanja sredstev ESPR preko mehanizma CLLD in z njim povezanimi učinki priporočamo, da ta mehanizem ostane eden ključnih stebrov OP ESPR tudi v prihodnji finančni perspektivi.</p> <p>Priporočamo, da bi v prihodnje vmesnemu vrednotenju strategij CLLD namenili več pozornosti in teže. Ob pripravi bolj celostnega in enovitega pristopa (evalvacijskih vprašanj), bi bili lahko rezultati vrednotenja bolj uporabni in vplivali na izboljšanje ali okrepitev nadaljnega dela. Glede na spremembe izvajanja mehanizma CLLD, ki se obetajo v prihodnji perspektivi je to toliko bolj pomembno.</p> <p>Čl. 64: Glede na to kar ukrep omogoča, bi morali glede na majhnost sektorja v Republiki Sloveniji razmisliti o pripravi čezmejnih ali transnacionalnih projektov sodelovanja in povezovanju s tematsko sorodnimi LAS-i v drugih državah EU. Ker je priprava tovrstnih projektov dolgotrajen proces bi bilo dobro tovrstne iniciative identificirati že v procesu priprave strategij LASR za prihodnjo finančno obdobje.</p>

4.5 PETA PREDNOSTNA NALOGA UNIJE

Peta prednostna naloga Unije (v nadaljevanju 5. PNU) je namenjena pospeševanju trženja in predelave. Trije ukrepi, ki se izvajajo v okviru 5. PNU, prispevajo k dvema posebnima ciljema, in sicer:

- PC1: Izboljšanje tržne ureditve za ribiške proizvode in proizvode iz akvakulture;
- PC2: Spodbujanje naložb v sektorja predelave in trženja.

V 5. PNU so bili ob pričetku izvajanja OP ESPR 2014-2020 vključeni trije ukrepi. Od tega se eden izvaja zgolj v obliki javnih naročil, eden v obliki javnih razpisov, eden pa v kombinaciji obeh.

Preglednica 12: Število odobrenih projektov in finančna realizacija ukrepov v okviru 5. PNU do 31.12.2020

PC	ČLEN*	UKREP	ŠT. PROJEKTOV	DODELJENA SREDSTVA (EUR)	IZPLAČANA SREDSTVA (EUR)	DELEŽ** (%)	STATUS
1	67	Pomoč za skladiščenje	/	/	/	/	Ni več predmet OP ESPR 2014-2020
	68	Organizacije proizvajalcev, analiza trga, sledljivost ribiških proizvodov in promocijske kampanje	23	248.154,55	231.206,53	25	Se izvaja, odobreni projekti
2	69	Predelava ribiških proizvodov in proizvodov akvakulture	6	787.891,53	601.388,58	11	Se izvaja, odobreni projekti

*Uredba EU 508/2014, **delež izplačanih sredstev glede na znesek, opredeljen v OP ESPR 2014-2020 z dne 4. 8. 2020. Vir podatkov: MKGP, marec 2021, na osnovi Infosys – ESPRA.

Z zadnjo spremembo OP ESPR 2014-2020 z dne 4. 8. 2020 se je prenehalo izvajanje enega ukrepa in sicer čl. 67. Še vedno se izvajata dva ukrepa, oba sta v izvajanju in imata odobrene projekte.

Preglednica 13: Doseganje ciljev OP ESPR 2014-2020 v okviru 5. PNU do 31.12.2020

PNU	KAZALNIK	CILJ 2023*	STANJE NA DAN 18. 3. 2021	REALIZACIJA GLEDE NA CILJ (%)
5	Finančni (EUR)	6.640.904,00	601.388,58	9
	5.3 Št. projektov predelave	15	6	40

*OP ESPR 2014-2020 z dne 4. 8. 2020

Vir podatkov: MKGP, marec 2021, na osnovi Infosys – ESPRA.

Z vidika doseganja ciljnih vrednosti za leto 2023, je v okviru 5. PNU projektni kazalnik realiziran 40 %, finančni pa zgolj 9 %.

Ukrepi 5. PNU prispevajo k uresničevanju TC 3 skupnega strateškega okvira Unije za pametno, trajnostno in vključujočo rast – povečanje konkurenčnosti MSP ter sektorja ribištva in akvakulture. Največji prispevek k uresničevanju tega TC je zaznati v okviru ukrepa Predelava ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture. Izvedene naložbe bodo podjetjem omogočile, da izboljšajo svojo produktivnost in konkurenčnost.

V nadaljevanju podajamo opis stanja in prihodnjega izvajanja posameznih ukrepov v okviru 5. PNU.

Pomoč za skladiščenje (čl. 67)

Ukrep je namenjen pomoči za skladiščenje sveže ulovljenih rib. Ukrep je smiseln v primeru velikega obsega ulova oz. velikih količin enkratnega iztovora ribiških ladij. Takrat namreč obstaja potreba po skladiščenju večjih količin ulova, ki omogoča, da so proizvodi na trg podani postopoma. To vodi v stabilno ceno na trgu in ne povzroča večjih nihanj cen proizvodov.

Izvajanje ukrepa je v Sloveniji praktično nemogoče zaradi dveh objektivnih dejavnikov. Prvega predstavlja dejstvo, da se morski ribolov izvaja na dnevnem nivoju z ribiškimi ladjami majhnih kapacitet. Večjega ulova ne omogoča niti stalež ribolovnega območja. Ulov se proda na dnevnem nivoju praktično neposredno ob iztovu bodisi lokalnim kupcem bodisi na ribji tržnici v Trstu. Drugi dejavnik predstavlja pravna oblika upravičencev. Po Uredbi EU, št. 508/2014, upravičence predstavljajo organizacije proizvajalcev in združenja organizacij proizvajalcev. Gre za obliko pravne osebe, ki pri nas ne obstaja – takšnih organizacij ali združenj ni. Ustanovitev takšnih organizacij je omogočena in finančno podprta v okviru ukrepa Organizacija proizvajalcev (čl. 68 a), vendar interesa ni, saj ni organiziranega trženjskega sodelovanja med deležniki.

Obe dejstvi je RS vedela že v obdobju priprave programa in jih kot taki tudi predstavila EK, vendar je slednja kljub temu zahtevala vključitev ukrepa v OP. Sredstva za pomoč skladiščenju je namreč sorazmerno razdelila med vse države članice. Enak pristop so ubrale tudi druge države, ki te pomoči ne potrebujejo.

Ugotovitve vmesnega vrednotenja OP ESPR 2014-2020, marec 2019:

Ugotavljamo, da vključitev ukrepa v OP ESPR 2014–2020 ni bila potrebna in predstavlja nepotrebno administrativno obremenitev.

Vsak projekt, ki je odobren prek javnega razpisa, mora glede na zahteve razpisne dokumentacije opredeliti in doseči opredeljene kazalnike. To je ustaljena praksa, zato je vključitev ukrepa s ciljno vrednostjo kazalnika 0 ob zavedanju (že v fazi priprave programa), da je njegova realizacija nemogoča, nekaj, kar se na nivoju potrjevanja operativnih programov s strani Evropske komisije za črpanje sredstev EU ne bi smelo zgoditi.

Ukrep je bil ob sprejetju nove verzije OP ESPR 2014-2020 z dne 4. 8. 2020 izvzet iz nadaljnega izvajanja in tako ni predmet sprotnega vrednotenja.

Ukrepi za trženje (čl. 68)

Ukrep za trženje je glede na tematike izvajanja razdeljen na štiri podukrepe, zato jih kot take tudi obravnavamo ločeno.

68 a – Organizacije proizvajalcev

Cilj ukrepa je ustanovitev organizacije proizvajalcev, združenj organizacij proizvajalcev ali medpanožnih organizacij. Vključitev podukrepa v OP ESPR 2014–2020 je neposredno povezana z ukrepom Pomoč za skladiščenje (čl. 67). Ukrep je namreč namenjen vzpostavitvi organizacije, ki bi po prejemu certifikata lahko prejela sredstva za izboljšanje trženja in promocijske kampanje, imela možnost pridobitve podpore za skladiščenje ipd.

Tovrstne organizacije v Republiki Sloveniji še ni. OU je v prvem obdobju izvajanja pripravil posvetovanja z namenom predstavitve namena in možnosti ukrepa, vendar konkretnjšega interesa ni bilo zaznati. Med izvajanjem vrednotenja smo opravili številne razgovore z upravičenci (prijavitelji), ki bi se lahko med seboj povezali v tovrstno organizacijo, vendar interesa za to enostavno ni. Kot je bilo že v času priprave programa ugotovljeno v SWOT-analizi, v RS ni organiziranega trženjskega povezovanja med posameznimi deležniki. Menimo, da sta razloga za to (vsaj) dva, in sicer dejstvo, da pridelovalci (ribogojci, ribiči) nimajo težav s prodajo svojih proizvodov, saj povpraševanje presega proizvodnjo oz. ulov, drugi razlog pa predstavlja pravni okvir. Tovrstna organizacija se od zadruga pomembno razlikuje v izkazovanju odgovornosti, saj v tem primeru pri organizaciji proizvajalcev vsi člani jamčijo s svojim premoženjem. Predpogoj za to pa je visoka stopnja medsebojnega poznavanja in zaupanja.

Ugotovitve vmesnega vrednotenja OP ESPR 2014–2020, marec 2019:

Predlagamo, da se zaradi neobstoja organizacije proizvajalcev ter pomanjkanja interesa sektorja za vzpostavitev takšne organizacije ukrep izvzame iz nadaljnjega izvajanja.

Vzpostavitev tovrstne organizacije (morda v ustrežnejši pravni obliki) bi sicer pripomogla k sodelovanju znotraj sektorja (izmenjava mnenj, izkušenj) ter zastopanju skupnih interesov na ravni resornega ministrstva in (z vključitvijo v OzS) tudi operativnega programa.

V letu 2019 ni bilo izvedenih aktivnosti.

7. februarja 2020 je bil izveden izobraževalni dogodek za ribogojce s poudarkom na predstavitvi ustanovitve in delovanja organizacije proizvajalcev v akvakulturi in možnostmi koriščenja nepovratnih sredstev v okviru tega ukrepa. Predstavljene so bile možnosti organiziranja sektorja akvakulture tudi v okviru Gospodarske zbornice Slovenije ter predstavljene sheme kakovosti. Na dogodku je bilo prisotnih 17 ribogojcev in predelovalcev vodnih organizmov.

Drugih dogodkov ali aktivnosti v okviru tega ukrepa ni bilo izvedenih, saj deležniki niso izkazali interesa. Gre namreč za pobudo od spodaj navzgor, ki vodi do formalnega povezovanja. Nadaljnje aktivnosti v okviru tega ukrepa niso predvidene.

Ocenjujemo, da je ribiški sektor v Republiki Sloveniji glede na količine premajhen, da bi omogočal organizaciji proizvajalcev trajno delovanje. Primerljive organizacije v tujini imajo v manjšem časovnem obdobju bistveno več ulova, kot v Republiki Sloveniji v celem letu.

68 d – Analiza trga

Izvajanje podukrepa je namenjeno spodbujanju preglednosti proizvodnje in trga ter izvajanja tržnih raziskav ter študij o odvisnosti Unije od uvoza.

Ugotovitve vmesnega vrednotenja OP ESPR 2014-2020, marec 2019:

V prvi polovici leta 2018 je OU izvedel raziskavo Ocenitev stanja na trgu potrošnikov ribiških proizvodov in proizvodov akvakulture v Sloveniji. Cilj je bil pridobiti celovito oceno stanja na trgu potrošnikov za sektor morskega gospodarskega ribolova, akvakulture in predelave ter podati oceno osveščenosti o trajnostnih ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture za segment otrok prvega triletja osnovnih šol.

Menimo, da se bodo izsledki študije uporabili kot eni izmed pomembnejših vhodnih podatkov za oblikovanje elementov promocijske kampanje v obdobju 2019–2023.

V letih 2019 in 2020 se ni izvajalo nobenih aktivnosti.

V letu 2021 se pričakuje objavo tržne raziskave v okviru katere se bo v triletnem obdobju (torej do n+3) izvedlo osem javnomnenjskih raziskav.

Menimo, da je izvajanje javnomnenjskih raziskav in študij smiselno, v kolikor je zagotovljena aplikativnost njihovih rezultatov. V okviru tega ukrepa (v kolikor se bodo izvedle še načrtovane aktivnosti) bo pridobljen uvid v stanje, ki ga je potrebno nato nasloviti s konkretnimi aktivnostmi v okviru OP ESPR za prihodnjo finančno perspektivo tudi v luči oblikovanja primernih in ciljno usmerjenih promocijskih kampanj.

68 e – Sledljivost ribiških proizvodov

Izvajanje podukrepa prispeva k sledljivosti ribiških proizvodov ali proizvodov iz akvakulture in vzpostavitvi znaka za okolje za ribiške proizvode in proizvode iz akvakulture. Njegov namen je izboljšanje sledljivosti z dodatnimi informacijami za potrošnika o poreklu in izvoru izdelka oz. živila.

Upravičenci za prejem sredstev so ribiči in podjetja z registrirano dejavnostjo morskega ribištva in gojenja vodnih organizmov, vključno z nosilci dopolnilne dejavnosti, in podjetja, registrirana za dejavnost predelave in konzerviranja rib, rakov in mehkužcev. Ta podukrep je edini znotraj 5. PNU, ki je namenjen podpori trženja, ki se izvaja v obliki javnih razpisov, vendar pa ti do sedaj še niso bili objavljeni.

Ugotovitve vmesnega vrednotenja OP ESPR 2014-2020, marec 2019:

OU je do sedaj izvedel dve delavnici s potencialnimi prijavitelji za opredelitev projektov, vendar ni bilo zaznati interesa. Predlagamo, da se znova stopi v stik s potencialnimi prijavitelji in razišče potencial prijave projektov. Če se izkaže, da ni interesa za pripravo in izvedbo projektov, se prouči interes LASR za izvedbo tovrstnih projektov. Če tudi na tem nivoju ni interesa, se ukrep izvzame iz programa, sredstva pa nameni za projekte iz drugih točk ukrepa za trženje.

V letih 2019 in 2020 zaradi pomanjkanja interesa upravičencev ni bilo izvedenih aktivnosti. Nadaljnje aktivnosti v okviru tega ukrepa niso predvidene.

68 g – Promocijske kampanje

V okviru podukrepa je omogočeno izvajanje regionalnih, nacionalnih ali transnacionalnih komunikacijskih in oglaševalskih kampanj za dvig ozaveščenosti javnosti o trajnostnih ribiških proizvodih in proizvodih iz akvakulture. Podukrep se izvaja v obliki javnih naročil, upravičenec pa je MKGP.

Ugotovitve vmesnega vrednotenja OP ESPR 2014-2020, marec 2019:

Do presečnega datuma so se iz naslova podukrepa financirale številne promocijske dejavnosti, kot na primer tisk promocijskega materiala ter predstavitve na sejnih in drugih dogodkih. Poleg tega je bila izvedena vrsta pripravljanih vsebin (kakšna je vizija, kaj je cilj, kaj se promovira ...) , katerih rezultati se bodo pokazali šele v drugem delu izvajanja OP.

Glede na to, da je v okviru celotnega ukrepa za trženje dodeljenih zgolj 13,7 % sredstev, izplačanih pa manj kot 10 %, in upoštevajoč dejstvo, da je potreba po dvigu pomena in ozaveščenosti akvakulture velika, je potencial ukrepa velik. Velika pričakovanja na področju trženja imajo tudi zasebni prijavitelji. Predlagamo, da se pristopi k izdelavi promocijsko-trženjskega akcijskega načrta namenske porabe preostalih sredstev, zlasti v delnem pokrivanju ukrepa z delom sredstev, ki so v okviru tehnične pomoči namenjena promociji samega operativnega programa. S podobnim (sicer internim) dokumentom OU sicer že razpolaga, vendar bi ga bilo dobro dopolniti do te mere, da bi vključeval tudi roke, mejnike in korake za izvedbo.

V sodelovanju s ključnimi deležniki vseh treh sektorjev je treba pristopiti k izdelavi obsežne nacionalne promocijske kampanje ter opredeliti ustrezne komunikacijske kanale. Predlagamo najetje svetovalnega podjetja na področju kreativnega komunikacijskega menedžmenta, ki bo v sodelovanju z OU pristopilo k opredelitvi kaj promovirati in kako ter kampanjo tudi izvedlo.

V letu 2019 je MKGP sodeloval na kmetijskem sejmu v Gornji Radgoni s predstavitvijo kulinarike lokalnih rib in promocijo lokalnega sektorja ribištva. Za potrebe promocije na sejmu in priprave kampanje je bilo pripravljeno javno naročilo in izdelan promocijski steber za sladkovodne ribe s silhuetami lokalnih vrst za uporabo na sejmu ter nakup treh hladilnih naprav za uporabo na sejmih. Pripravljene so bile tudi učne preglednice (silhete) kot učno gradivo v šolah.

V letu 2020 so bile sprejete smernice za promocijo lokalnih ribiških proizvodov. V pripravi je medijska kampanja. V načrtu je bil tudi najem promocijskega kombija za promocijsko in degustacijo ribiških proizvodov na različnih dogodkih, vendar izvedba tega ne bo mogoča zaradi ukrepov vezanih na epidemijo COVID-19.

V obdobju do zaključka OP ESPR 2014-2020 se bo ukrep izvajal vzporedno s pod-ukrepov 68d. V letu 2021 je načrtovana objava javnega naročila za zakup medijskega prostora ter produkcijo medijskih promocijskih vsebin.

Ugotavljamo, da je vzajemno izvajanje pod-ukrepov 68d in 68g smiselno, saj se vsebinsko dopolnjujeta. Glede na razmere, vezane na ukrepe za zaježitev epidemije COVID-19, priporočamo okrepitev medijskih vsebin na svetovnem spletu z pripravo atraktivnih krajših video vsebin in spletnega promocijskega gradiva.

Predelava ribiških proizvodov in proizvodov iz akvakulture (čl. 69)

Ukrep je namenjen podpori širokega spektra naložb v predelavo (od okoljevarstvenih do predelave stranskih proizvodov), ki bodo omogočile nove ali izboljšane proizvode ali postopke ter nove ali izboljšane sisteme upravljanja in organizacijske sheme.

Ugotovitve vmesnega vrednotenja OP ESPR 2014-2020, marec 2019:

Do presečnega datuma vrednotenja so bili v okviru ukrepa objavljeni štiri razpisi. Na prvega (objavljen dne 7. 7. 2017) sta prispeli dve vlogi, od katerih je bila ena zavržena, druga pa umaknjena s strani prijavitelja zaradi administrativnih razlogov. Na drugi razpis (objavljen dne 20. 10. 2017) so prispeli tri vloge, od katerih je bila ena umaknjena s strani vlagatelja, dve pa odobreni. Na tretji razpis (objavljen dne 16. 2. 2018) ni prispela nobena vloga, na četrti razpis (objavljen dne 4. 5. 2018) pa ena vloga, ki je bila tudi odobrena. V izvajanju so tako trije projekti, katerim je bilo dodeljenih 1.117.012,14 EUR javnih sredstev (ESPR + nacionalno financiranje), kar predstavlja nekaj več kot tretjino razpoložljivih sredstev v okviru ukrepa.

Vsi odobreni projekti so še v izvajanju, zato njihovega prispevka k doseganju kazalnikov rezultata ni možno vrednotiti. Glede na opredeljene cilje se pričakuje, da bodo ob izboljšavi delovno-tehnoloških procesov naložbe prispevale k povečanju obsega proizvodnje in prihodka podjetij.

Glede na že omenjeno omejeno absorpcijsko sposobnost sektorja je OU v drugi polovici leta 2018 pristopil h korekciji meril za izbiro operacij, ki so bile potrjene na 5. seji OzS. S korigiranimi merili se je dostop do sredstev omogočil tudi velikim podjetjem in posledično se je tudi povečala največja dodelitev sredstev enemu upravičencu (z enega milijona na 2,5 milijona).

Menimo, da sta korekcija meril in povečanje obsega možnih prijaviteljev ustrezna koraka v smeri doseganja kazalnikov rezultata in črpanja sredstev.

Predlagamo, da OU na osnovi korigiranih meril in ob upoštevanju priporočil iz podpoglavja 4.2.1 predmetnega dokumenta objavi prenovljen javni razpis ter tako okrepi izvajanje ukrepa. Po objavi razpisa predlagamo organizacijo predstavitvenega posveta/delavnice z namenom predstavitve novih meril potencialnim upravičencem (v primeru uspešnega dogovora s SRRS se lahko ta delavnica združi s posredovanjem informacij o predfinanciranju).

V primeru izvedbe prenosa finančnih sredstev med posameznimi ukrepi naj se ukrepu predelave dodelijo dodatna finančna sredstva.

V letu 2019 je bil na podlagi korigiranih meril in upoštevanju priporočil vmesnega vrednotenja iz leta 2019 objavljen razpis (dne 15. 2. 2019) odprtega tipa do porabe sredstev na katerega je bilo vezanih 2.781.855,00 EUR. Do presečnega datuma vrednotenja je na razpis prispela ena vloga, ki je bila tudi odobrena. V okviru ukrepa je bilo tako skupaj odobrenih 6 projektov.

Projekti prispevajo k izboljšavi delovno-tehnoloških procesov in posledično k povečanju obsega proizvodnje in prihodka podjetij, ki so neposredni prejemniki sredstev ESPR.

V letu 2021 in 2022 se s strani potencialnih upravičencev izkazuje interes za prijavo naložbenih projektov.

Pozdravljamo prilagoditev izvajanja ukrepa v letu 2021. Glede na preostali čas, ki je na voljo do zaključka finančne perspektive pa opozarjamo, da mora do odločitve o objavi 6. javnega razpisa priti v najkrajšem možnem času. Upoštevajoč da je življenjski cikel projekta ki vključuje pripravo vlog, njihov pregled in odobritev, izvedbo projekta, pripravo zahtevkov za izplačilo ter njihovo dejansko izplačilo dolgotrajen proces in v kolikor se bo z objavo razpisa predolgo čakalo je ogroženo doseganje n+3 kot tudi uspešna izvedba samih odobrenih projektov.

U 4	Z odobrenimi projekti v letih 2019 in 2020 se je v okviru 5. PNU okrepila intenziteta dodeljevanja in izplačevanja sredstev. Projektni cilj glede na obete ne bo dosežen. Del prednostne naloge se ne izvaja, ker se je pokazalo, da na območju RS ni potreb po izvedbi takšnih ukrepov (pomoč za skladiščenje) ali interesa (organizacija proizvajalcev, sledljivost ribiških proizvodov). Po izvedbi vmesnega vrednotenja se je pri ukrepu, ki se izvaja v obliki javnih razpisov prilagodila merila za izbor operacij in ponovno objavili javni razpisi. Zaznati je občuten napredek pri prijavi na razpise in izboru projektov. Čeprav je število projektov relativno nizko, je to dejstvo, ki odraža absorpcijsko sposobnost sektorja.
P 4	<p><u>Čl. 67:</u> Ukrepe se izvzame iz nadaljnjega izvajanja OP ESPR 2014–2020.</p> <p><u>Čl. 68 a:</u> V okviru tega ukrepa (v kolikor se bodo izvedle še načrtovane aktivnosti) bo pridobljen uvid v stanje, ki ga je potrebno nato nasloviti s konkretnimi aktivnostmi v okviru OP ESPR za prihodnjo finančno perspektivo tudi v luči oblikovanja primernih in ciljno usmerjenih promocijskih kampanj.</p> <p><u>Čl. 68 e:</u> Pod-ukrep se ne izvaja in aktivnosti ne bodo izvedene.</p> <p><u>Čl. 68 g:</u> Glede na razmere vezane na ukrepe za zaježitev epidemije COVID-19 priporočamo okrepitev medijskih vsebin na svetovnem spletu z pripravo atraktivnih krajših video vsebin in spletnega promocijskega gradiva.</p> <p><u>Čl. 69:</u> Glede na preostali čas, ki je na voljo do zaključka finančne perspektive pa opozarjamo, da mora do odločitve o objavi 6. javnega razpisa priti v najkrajšem možnem času</p>

4.6 ŠESTA PREDNOSTNA NALOGA UNIJE

Šesta prednostna naloga Unije (v nadaljevanju 6. PNU) je namenjena pospeševanju izvajanja integrirane pomorske politike. Vsi trije ukrepi, ki se izključno v obliki javnih naročil izvajajo v okviru 6. PNU, prispevajo k prednostnemu cilju 1 – Razvoj in izvajanje integrirane pomorske politike.

Preglednica 14: Število projektov in finančna realizacija ukrepov v okviru 6. PNU do 31.12.2020

PC	ČLEN*	UKREP	ŠT. PROJEKTOV	DODELJENA SREDSTVA (EUR)	IZPLAČANA SREDSTVA (EUR)	DELEŽ** (%)	STATUS
1	80.1.a	Celostni pomorski nadzor	2	328680,20	48.690,20	15	Se izvaja, odobreni projekti

80.1.b	Varovanje morskega okolja in trajnostna raba morskih in obalnih virov	3	215.176,73	177.956,38	49	Se izvaja, odobreni projekti
80.1.c	Izboljšanje znanja o stanju morskega okolja	2	128.869,82	38.754,52	30	Se izvaja, odobreni projekti

*Uredba EU 508/2014, **delež izplačanih sredstev glede na znesek, opredeljen v OP ESPR 2014–2020. Vir podatkov: MKGP, *Uredba EU 508/2014, **delež izplačanih sredstev glede na znesek, opredeljen v OP ESPR 2014–2020 z dne 4. 8. 2020. Vir podatkov: MKGP, marec 2021, na osnovi Infosys – ESPRA.

Iz preglednice 19 je razvidno, da se vsi trije ukrepi izvajajo. Pri vseh so bila izvedena javna naročila, sredstva pa dodeljena ter tudi izplačana.

Preglednica 15: Doseganje ciljev OP ESPR 2014-2020 v okviru 6. PNU do 31.12.2020

PNU	KAZALNIK	CILJ 2023*	STANJE NA DAN 18. 3. 2021	REALIZACIJA GLEDE NA CILJ (%)
6	Finančni (EUR)	822.779,00	265.401,10	32
	6.2 Št. projektov varovanja in izboljšanja znanja o morskem okolju	1	2	200

*OP ESPR 2014-2020 z dne 4. 8. 2020

Vir podatkov: MKGP, marec 2021, na osnovi Infosys – ESPRA.

Preglednica 15 prikazuje stanje ukrepov 6. PNU v luči doseganja ciljnih vrednosti za leto 2023. Do presečnega datuma vrednotenja je bil že dosežen oziroma presežen projektni kazalnik, medtem ko je finančni dosežen 32 %.

Ukrepi 6. PNU prispevajo k uresničevanju TC 6 skupnega strateškega okvira Unije za pametno, trajnostno in vključujočo rast – ohranjanje in varstvo okolja in spodbujanje učinkovite rabe virov. Glede na intenziteto izvajanja in opise odobrenih projektov ocenjujemo, da 6. PNU prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti, potrebnih predpogojev za zagotavljanje ugodnega stanja vrst na območjih Nature 2000 in obvladovanju invazivnih tujerodnih vrst.

V nadaljevanju podajamo opis stanja in prihodnjega izvajanja posameznih ukrepov v okviru 6. PNU.

Celostni pomorski nadzor (čl. 80.1.a)

Izvajanje ukrepa prispeva k ciljem celostnega pomorskega nadzora in zlasti k ciljem skupnega okolja za izmenjavo informacij.

Ugotovitve vmesnega vrednotenja OP ESPR 2014-2020, marec 2019:

Do presečnega datuma vrednotenja se je izvedel en projekt prek javnega naročila, in sicer je bila izdelana Študija za prepoznavanje vrzeli pri izmenjavi podatkov na področju pomorskega nadzora in izboljšanje povezljivosti obstoječih informacijskih sistemov, ki bodo prispevali k celostnemu pomorskemu nadzoru.

V študiji so bile opredeljene usmeritve za združevanje in medsebojno izmenjavo razpoložljivih podatkov pristojnih služb, ki opravljajo pomorski nadzor (carina, policija, pomorska inšpekcija idr.).

V prihodnjem obdobju izvajanja programa OU v sodelovanju z Upravo za pomorstvo RS pripravljajo javno naročilo za izdelovalca programske opreme, ki jo bodo nato uporabljale pristojne službe.

Izvajanje ukrepa tako prispeva k povečani varnosti plovbe v slovenskem morju, boljšemu nadzoru morskega gospodarskega ribolova ter izmenjavi podatkov, vključujoč tudi ARSO, vojsko in policijo, kar izboljša tudi učinkovitost reševanja na morju.

Pričakuje se, da bodo kazalniki v okviru ukrepa doseženi, razpoložljiva sredstva pa v celoti namensko porabljena.

V letu 2019 so se v okviru tega ukrepa izvajale aktivnosti vezane na pripravo javnega naročila za izdelovalca programske opreme.

V letu 2020 je bila na podlagi javnega naročila naročena izdelava programske opreme za elektronsko izmenjavo podatkov CISE – Common Information Sharing Environment. Na novo pridobljena programska oprema bo izboljšala dostop do podatkov preko enotne komunikacijske platforme. Posledično bo reakcijski čas za ukrepanje ob nezgodah krajši, učinkovitost pristojnih služb se bo temu primerno izboljšala. Pri pripravi javnega naročila so zgledno sodelovali MKGP, Uprava RS za pomorstvo in Ministrstvo za javno upravo.

Pričakuje se, da bodo kazalniki v okviru ukrepa doseženi ob porabi pretežnega dela sredstev.

Spodbujanje varovanja morskega okolja in trajnostna raba morskih in obalnih virov (čl. 80.1.b)

Dejavnosti v okviru ukrepa so namenjene varovanju morskega okolja, zlasti njegove biotske raznovrstnosti in zaščitnih morskih območij, kot so območja Nature 2000. Ukrepanje se izvaja v tesnem sodelovanju z Ministrstvom RS za okolje in prostor.

Ugotovitve vmesnega vrednotenja OP ESFR 2014-2020, marec 2019:

Do presečnega datuma vrednotenja je bil en projekt v izvajanju in en zaključen. Namen projektov je spremljanje stanja (oz. monitoring) vrst, ki izhajajo iz zavez izvajanja evropskih direktiv o pticah in habitatih. Izvedba teh in prihodnjih študij bo omogočila MOP pridobitev podatkov za tekoči šestletni cikel poročanja EK o stanju vrst in habitatov. V prihodnjem obdobju izvajanja programa se v okviru ukrepa načrtuje izvedba še petih javnih naročil za monitoring vrst in kartiranje območij Nature 2000.

Glede na časovno dinamiko priporočamo, da se intenziteta izvajanja nadaljuje po načrtu in da MOP glede na potrebe, izražene v Programu upravljanja območij Nature 2000 (PUN), pripravi nabor vsebin za izvedbo.

V letu 2019 je bilo uspešno izvedeno javno naročilo za monitoring vranjeka v slovenskem morju 2021-2020.

V letu 2021 je v načrtu izvedba javnega naročila za monitoring delfinov. Inicijative za izvedbo monitoringov v okviru tega ukrepa pridejo s strani Ministrstva RS za okolje in prostor kot posledica obveznosti o poročanju stanja ciljnih Natura 2000 vrst.

Glede na dinamiko izvajanja bodo porabljena vsa sredstva in doseženi kazalniki.

Izboljšanje znanja o stanju morskega okolja (čl. 80.1.c)

Ukrep je namenjen izboljšanju poznavanja stanja morskega okolja z namenom izdelave programov spremljanja in programov ukrepov iz Okvirne direktive o morski strategiji (Direktiva 2008/56/ES).

Tudi ta ukrep se, tako kot prejšnji, izvaja v obliki javnih naročil in v tesnem sodelovanju z MOP.

Ugotovitve vmesnega vrednotenja OP ESPR 2014-2020, marec 2019:

V prvem obdobju izvajanja OP ESPR 2014–2020 je bilo izvedeno eno javno naročilo. Izdelana sta bila kartografski prikaz in opis bentoških habitatnih tipov v slovenskem morju, vključno s kartografskim prikazom in opredelitvijo najverjetnejših območij vpliva na habitatne tipe. Cilj kartografskega prikaza je združitev obstoječih podatkov, vključno s podatki o bentoških habitatnih tipih, grafični prikaz habitatov in njihova prostorska razporeditev in vključitev podatkov o dejavnostih, ki se odvijajo na morju, ter prikaz poškodb morskega dna.

Študija je z vidika resornega ministrstva pomembna, saj predstavlja natančen opis habitata, kar bo olajšalo izvajanje Načrta upravljanja z morskim okoljem (v nadaljevanju NUMO). V prihodnjem obdobju izvajanja programa bo OU v sodelovanju z MOP pristopil k pripravi projektnih nalog in izvedbi javnih naročil še za približno pet študij oz. raziskav. Pričakuje se, da bodo mejniki doseženi, sredstva pa porabljena.

Glede na časovno dinamiko priporočamo, da MOP v najkrajšem možnem času pripravi nabor vsebin za izvedbo glede na potrebe, izražene v NUMO.

Ocenjujemo, da je izvajanje ukrepov čl. 80.1.b in čl. 80.1.c ustrezno in pozdravljamo visoko stopnjo medsebojne usklajenosti in sodelovanja med posameznimi ministrstvi. Ukrep lahko služi tudi kot primer doseganja sinergij med tematsko različnimi resorji v luči doseganja ciljev skupnih politik.

V letu 2019 so se v okviru tega ukrepa izvajale aktivnosti vezane na pripravo javnega naročila, izvedenega v letu 2020.

Dne 14. 2. 2020 je bila na podlagi izvedenega javnega naročila potrjena druga operacija - Nadgradnja poznavanja biotskih in abiotskih značilnosti ter obsega bentoških habitatnih tipov cirkalitoralni grobi sedimenti (MC3), cirkalitoralni premešani sedimenti (MC4) in cirkalitoralni peski (MC5). Študija predstavlja monitoring habitatnih tipov, izvedel pa ga bo Nacionalni inštitut za biologijo.

Z izvedbo predmetne operacije bodo porabljena vsa sredstva, ki pa so se zaradi nedoseganja mejnika uspešnosti na ravni programa sicer zmanjšala.

U 5	Izvajanje 6. PNU poteka, pričakuje se, da bodo do konca izvedbe progama doseženi vsi cilji. Koordinacija med MKGP in MOP je uspešna, sodelovanje zgledno. Ni procesnih težav.
P 5	Čl. 80.1.a, b, c: Za vse tri ukrepe v okviru 6. PNU priporočamo, da se pristopi k naboru potencialnih projektov in študij, ki bi jih bilo potrebno izvesti v prihodnji finančni perspektivi.

Izvedba javnih naročil, ki predstavlja manjši administrativni zalogaj kot priprava javnih razpisov, v najkrajšem možnem času po potrditvi OP ESPR 2021-2027 bi pomenila hitrejše črpanje sredstev in vplivala tudi na doseganje mejnika uspešnosti in tako zmanjšala možnost zmanjšanja razpoložljivih sredstev programa.

5 ZAKLJUČEK

V OP ESPR 2014–2020 so vključeni ukrepi, ki izražajo realne potrebe posameznega ribiškega sektorja (morski gospodarski ribolov, akvakultura in predelava) in za katere je bil v fazi priprave programa izražen interes po koriščenju nepovratnih sredstev. Na osnovi ugotovitev in podanih priporočil vmesnega vrednotenja, ki je bilo zaključeno v mesecu marcu 2019 so bile pripravljene in s strani EK dne 4. 8. 2020 potrjene spremembe OP ESPR 2014-2020. Zbirni povzetek sprememb in izvajanje ukrepov v dveh izvedenih vrednotenjih je prikazan v spodnji preglednici.

Preglednica 16: Povzetek napredka OP ESPR 2014-2020 v obdobju izvedbe dveh vrednotenij

VERZIJA OP ESPR 2014-2020	SKUPNO ŠTEVILO UKREPOV NAVEDENIH V OP*	ŠTEVILO UKREPOV V IZVAJANJU Z ODOBRENIMI PROJEKTI	ŠTEVILO UKREPOV V IZVAJANJU BREZ ODOBRENIH PROJEKTOV	ŠTEVILO UKREPOV, KI SE NE IZVAJAJO	SKUPNA VREDNOST DODELJENIH SREDSTEV**	SKUPNA VREDNOST IZPLAČANIH SREDSTEV***
OP ESPR 2014-2020 z dne 15. 6. 2018	25	14**	4**	7**	11.0041.071,82 EUR	2.791.630,08 EUR
OP ESPR 2014-2020 z dne 4. 8. 2020	21	16***	2***	3***	17.226.007,19 EUR	8.130.705,13 EUR

*Brez ukrepov tehnične pomoči

**Do januar 2019

*** Do marec 2020

Vir podatkov: MKGP, januar 2019 in marec 2021, na osnovi Infosys – ESPRA.

Iz preglednice 16 je razvidno, da se je v letih 2019 in 2020 glede na obdobje od sprejetje prve verzije OP ESPR 2014–2020 do leta 2019 znatno okrepilo. V zadnjih dveh letih izvajanja programa se je bistveno zmanjšalo število ukrepov, ki se ne izvajajo (iz 7 na 3), prepolovilo število ukrepov ki se sicer izvajajo vendar še ni prišlo do potrditve projektov (iz 4 na 2). Glede na prejšnje obdobje je do potrditve projektov prišlo v pri dveh novih ukrepov. Iz nabora ukrepov pa so bili v vmesnem času izvzeti štiri ukrepi. V letih 2019 in 2020 je bilo dodeljenih nekaj več kot 7 milijonov EUR sredstev, izplačanih pa 5,6 milijonov EUR sredstev, kar je več kot podvojitve glede na prejšnje obdobje.

V drugi polovici leta 2020 ter v letu 2021 se pričakuje tudi povečan vpliv epidemije COVID-19 na izvajanje OP ESPR 2014-2020.

Zaradi razglašene epidemije so bili (v skladu s sprejetim zakonom⁷) vsi upravni postopki ustavljeni. To posledično pomeni, da posredniški organ (ARSKTRP) ni mogel izdajati odločb vlagateljem oz. so le te izdajali v omejenem obsegu. Poleg tega so se ustavili tudi postopki javnega naročanja, saj je moralo vsako javno naročilo odobriti Vlada Republike Slovenije, ki pa je v tem času obravnavala samo nujne primere za namene epidemije.

⁷ Zakon o začasnih ukrepih v zvezi s sodnimi, upravnimi in drugimi javnopravnimi zadevami za obvladovanje širjenja nalezljive bolezni SARS-CoV-2 (COVID-19) (ZZUSUDJZ)

Predmetni zakon je veljal od 29. marca 2020 do prenehanja trajanja posebnih ukrepov, kar je bilo maja 2020. Organi so tudi v času posebnih ukrepov poslovali, vendar v omejenem obsegu. Ker so se roki za izdajo odločb prekinili do prenehanja posebnih ukrepov, se začeli teči dalje po njihovem izteku. V interesu posredniškega organa je seveda bilo, da so čim prej izdali zakonito odločbo, takoj, ko je bilo to mogoče. Če je razpolagal z vsemi dokazili, so bile odločbe vročene takoj po prenehanju ukrepov. Prav tako v skladu z zakonom v času trajanja posebnih ukrepov roki za opravljanje procesnih dejanj, kot so dopolnitve vlog, v smislu odpravljanja pomanjkljivosti in prilaganja dokazov, roki niso tekli. Onemogočeno je bilo tudi izvajanje osebnega vročanja, kar je pomenilo, da se niso fizično vročale odločbe, sklepi in drugi dokumenti, od vročitve katerih tečejo roki.

V skladu z navedenim tako vlagatelji po eni strani niso mogli pridobivati potrebnih dovoljenj in dokazil za izvajanje operacij, po drugi strani je bilo okrnjeno delovanje posredniškega organa in lokalnih akcijskih skupin, kar je imelo za posledico zamik izvajanja in učinkovitejšega črpanja sredstev OP ESPR 2014-2020 v smeri doseganja prevzetih obveznosti.

Na vlagatelje in upravičence so razmere tako vplivale predvsem iz dveh ključnih vidikov:

- pridobivanje dovoljenj, kar je razlog, da so nekatere vloge bile oddane šele konec leta 2020, čeprav je bila oddaja predvidena bistveno prej. Posledično je tako nastal zamik pri črpanju sredstev;
- izvedba operacij, kar pomeni da so upravičenci zaprošali za spremembo finančne dinamike izvajanja, saj zaradi izrednih razmer niso mogli izvesti zastavljenih aktivnosti operacij. Tu gre predvsem za operacije kot so organizacija delavnic, seminarjev ali drugih prireditev, ki so bili z odloki Vlade RS prepovedana.

Navsezadnje, je treba upoštevati tudi socio-psihološki vidik nastalih razmer, kar je sprožilo določeno stopnjo gospodarske nestabilnosti in s tem človeški faktor previdnosti. Vlagatelji, ki so nameravale oddati vloge, so čakali oz. nekateri še vedno čakajo, kako se bodo razvile trenutne razmere, saj je pri marsikomu prišlo do izpada dohodka oz. priliva finančnih sredstev za tovrstne projekte.

Do zamikov prihaja tudi pri izvajanju že potrjenih projektov. Slednje je značilno predvsem za ukrepe CLLD (4. PNU). Zlasti pri naslednjih tipih projektov:

- projekti pri katerih se izvaja gradnja (npr. gradnja plovil) zaradi omejitve delovnih procesov v delavnicah,
- projekti ki vključujejo sodelovanje z javnostjo ali obiskovalci (izvajanje delavnic, usposabljanj, obveščanje javnosti, obiski ribogojnic, ipd.),

Poleg tega prihaja tudi do težav oz. zamud pri dobavi specifičnih materialov, delov in vozil pri nekaterih projektih zaradi ustavljenih proizvodni kapacitet v tujini.

Iz vidika uspešnosti je program glede na prejšnje obdobje tako občutno napredoval. K temu je največ prispevala izboljšana komunikacija in bolj utečeni postopki na nivoju programskih partnerjev, zlasti na strani posredniškega organa.

S spremembami OP ESPR 2014-2020 z dne 4. 8. 2020 je organ upravljanja tudi na osnovi priporočil vmesnega vrednotenja izvedel določene finančne korekcije in dodatno finančno okrepil ukrepe, kjer se je izkazovala večja absorpcijska sposobnost. V tem času se je povečal tudi interes upravičencev za črpanje sredstev, kar je dodatno prispevalo k izboljšanju uspešnosti izvajanja OP ESPR 2014-2020. Po eni strani so se pojavili nekateri novi deležniki, še posebej s področja predelave ribiških proizvodov ter naložb v zaprte sisteme v akvakulturi, po drugi strani pa so morebitni upravičenci zaključevali projekte ob koncu leta 2015 še v okviru OP ESR 2007-2013, zato je moral preteči investicijski cikel, da so bili pripravljene ponovno investirati.

V luči priprav OP ESPR za prihodnjo finančno obdobje je pomembno, da se pridobljene izkušnje in ustaljeni procesi ki potekajo dobro v največji možni meri ohranijo. S tem se prispeva k temu, da se obdobje takoj po sprejemu novega OP, ki je potrebno za vzpostavitev struktur in procesov čim bolj skrajša in čim hitreje prične s črpanjem sredstev. Kot korak v tej smeri je tudi čim prejšnja priprava nabora projektov, ki se za potrebe spremljanja podatkov, poročanja, monitoringa ipd. izvajajo preko javnih naročil, da se lahko izvajanje tovrstnih ukrepov začne v najkrajšem možnem času in sproži črpanje sredstev v luči doseganja mejnikov uspešnosti v izogib zmanjševanju sredstev kot posledice nedoseganja mejnikov.

Za učinkovito izvajanje operativnega programa naj se ohrani tudi kompetentna in primerno izkušena kadrovska struktura. To je pomembno zlasti v luči nacionalnega upravljanja s kadri, ki se jih financira iz Tehnične pomoči. V prihodnje se predvideva drugačen sistem črpanja sredstev z naslova tehnične pomoči, ki bo vezan na uspešnost in hitrost izvajanja operativnega programa. Zato je za vzpostavitev tekočega izvajanja programa kot tudi omogočanja njegove uspešnosti, zadostna in kompetentna kadrovska struktura ključnega pomena.

6 VIRI IN LITERATURA

EK. (2017). *CT03.1: Zbirka orodij za vrednotenje ESPR*. Evropska unija, Podporna skupina FAME, oktober 2017.

URL: http://www.ribiski-sklad.si/f/docs/Dokumenti/FAME_working_paper_EMFF_Evaluation_toolbox_2017-10_COM-SL.pdf

EK. (2017). *Definitions of Common Indicators, Version 4.0, FAME Support Unit*. URL:

https://ec.europa.eu/fisheries/sites/fisheries/files/fame-working-paper-definitions-of-common-indicators_en.pdf

EK. (2017). *Delovni dokument PS FAME o vrednotenju ESPR*. Bruselj: Generalni direktorat za ribištvo in pomorske zadeve, Oddelek D.3 2017. URL: http://www.ribiski-sklad.si/f/docs/Dokumenti/FAME_working_paper_EMFF_Evaluation_2017-10_COM-SL.pdf

http://www.ribiski-sklad.si/f/docs/Dokumenti/FAME_working_paper_EMFF_Evaluation_2017-10_COM-SL.pdf

EK. (2019). *European structural and investment funds. Cohesiondata*. URL:

<https://cohesiondata.ec.europa.eu/funds/emff>

Kusek, J. Z. in Rist, R. C. (2004). *Ten steps to a Results-Based Monitoring and Evaluation System*. The World Bank.

OECD. (2019). *Vrednotenje razvojnih programov*. URL: <http://www.oecd.org/development/evaluation/>

MKGP. (2014). *Nacionalni strateški načrt za razvoj akvakulture v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020*.

URL: http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/podrocja/Ribistvo/NSNA_2014_2020.pdf

MKGP. (2015). *Operativni program za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020 z dopolnitvami*. URL: http://www.ribiski-sklad.si/OP_ESPR_2014-2020/

MKGP. (2019). Podatki, posredovani na osnovi Infosys – ESPRA.

Uredba 1303/2013/EU o skupnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu, Evropskem kmetijskem skladu za razvoj podeželja in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo, o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu, Kohezijskem skladu in Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo ter o razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1083/2006. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1303&from=sl>

Uredba 508/2014/EU o Evropskem skladu za pomorstvo in ribištvo in razveljavitvi uredb Sveta (ES), št. 2328/2003, 861/2006, 1198/2006 in 791/2007 in Uredbe (EU), št. 1255/2011 Evropskega parlamenta in Sveta. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0508&from=SL>

Uredba o izvajanju ukrepov iz Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020, ki se izvajajo z javnimi razpisi (Uradni list RS, št. 14/17, 16/18 in 80/18).

URL: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED7349>

Izvedbena uredba Komisije (EU), št. 215/2014 (Uradni list EU, št. L 69/65). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0215&from=EN>

Vlada RS. (2014). *Nacionalni strateški načrt za razvoj akvakulture v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020*.

URL: http://www.mkgp.gov.si/fileadmin/mkgp.gov.si/pageuploads/podrocja/Ribistvo/NSNA_2014_2020.pdf

Vlada RS. (2015). *Sklep o ustanovitvi, organizaciji in imenovanju članov Odbora za spremljanje Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020*.

URL: http://www.ribiski-sklad.si/f/docs/Dokumenti/POTRJEN_SKLEP_OS_8_10_2015.pdf

Vlada RS. (2016). Sklep o spremembi Sklepa o ustanovitvi, organizaciji, nalogah in imenovanju članov Odbora za spremljanje Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020. URL: <http://www.ribiski-sklad.si/f/docs/Dokumenti/sklep.pdf>

Vlada RS. (2020). Sklep o spremembah Sklepa o ustanovitvi, organizaciji, nalogah in imenovanju članov Odbora za spremljanje Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2020. URL: http://www.ribiski-sklad.si/f/docs/Dokumenti/KAZISklepVlade_P.pdf

ZaVita, d.o.o (2019). Vmesno vrednotenje Operativnega programa za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v Republiki Sloveniji za obdobje 2014-2020 – končno poročilo